…ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

…урят-Монголой ҮНЭН

…СС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

(…102) | 1956 оной августын 19, воскресени | Сэн 20 мүнгэн

НҮХЭД КОЛХОЗНИГУУД, МЕХАНИЗАТОРНУУД!

Таряа хуряалгын ба тэжээл бэлэдхэлгын эгээл харюусалгатай үе ябана. Энэ шухала кампанинуудта үйлэдбэриин үндэр бүтээсэ туйлажа, эршэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулая!

☆ ☆

КОЛХОЗОЙ ЦЕНТР

…лхозой центрые болбосон …тэй болгохо, тэндэ ажа…аг арад зоной ажана бай…е улам һайжаруулха гээ… шухала хэрэг мүн. Ком…стическэ партиин, Совет… правительствын саг үргэл… анхарал оролдолгын …ар хүдөө тосхонуудай тү…онжэнь жэлһээ жэл бүри …гоё һайхан, болбосон тү…эй боложо байна. Тэндэ …д зоной культурнаар амар… клубууд, улаан булангууд, …үүдэй яслинууд, колхозни…ай ажаһууха гэр байра…д олоор баригдана.

Мүнөө хаанашье, ямаршье …өө нютагуудаар, колхозой …трнүүдээр ябаа һаа, тэндэ …гдажа байһан шэнэ гэр …рануудые, мүн бусадшье …он барилгануудые харахат. …охон колхозууд уран бэрхэ …ашуулһаа тусхай барилгын …гадануудые эмхидхээд, …хын шухала кампанинуу…е амжалтатайгаар шиидхэ…өйгээ хамта барилгын ехэ… хүдэлмэри ябуулна. Энээ…игээ ашаар түрэл колхо…игоо центрые культурна, …босон түхэлтэй болгожо, …д зонойнгоо ажана байда…е улам һайжаруулна.

Ториин аймагай холын Ал… нютагта Молотовой нэ…жэтэ колхоз оршодог. Ур…ь энэ нютагта арба табан …ы гэртэй айлнууд ажаһуу… бэлэй. Мүнөө Алцагай …хознигууд уужам һаруул …э гэрнүүдтэ үнэр баян бай…тай, «амбаар дүүрэн талха…, амһарта дүүрэн тарагтай» …һууна. Жэлһээ жэл бүри …хозой центр культурна, бол…он түхэлтэй боложо байна. …хозой правлени (түрүүлэг…ь Т. Д. Доржиев, парторга…ациин секретарь О. Р. …итуев) һүүлэй жэлнүүдтэ …э барилгануудые бодхоохо …гтэ онсо анхарлаа хандуул… Мүнөө тэндэ шэнэ клуб ба…дажа дүүргүүтэй байна. …энь библиотекэ, уншалгын …, фойе болон бусад зал, …лганууд бии юм. Олохон …хознигуудай гэр байранууд …ьбэн заһабарилагдана, мүн …э гэрнүүдшье баригдажа …йна. Мүнөө Алцаг нютаг та…дашагүй, гоё һайхан тосхон …онхой. Иимэ жэшээ барим…ууд манай хүдөө нюта…даар олон. Мүн тус айма… «Улаан Бургалтай», Зэдын …агай Сталинай, Кагановичын нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артельнүүдтэ колхозойгоо центрые болбосон түхэлтэй болгохо талаар ехэ юумэ хэгдэжэ байна.

Гэхэтэй хамта, манай аймагуудай сомонуудай болон колхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд хүдөө нютагуудые, колхозой центрнүүдые культурна, улам болбосон түхэлтэй болгохын тула анхаралаа ушөөл багаар хандуулна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Мүнөө болотор зарим колхозуудта һайн клубуудшье баригдаагүй байһаар. Мүн правлениин байха ба колхознигуудай ажаһууха гэр байрануудшье тон унжагай нобшоор зарим колхозуудта баригдана. Үнгэрхэдөө зарим хүдөө нютагууд, комплексно бригаданууд дээгүүр банишьегүй байха ушар үзэгдэдэг. Энээн тухай хүдөөгэй партийна, советскэ организацинуудай, нэн түрүүн колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа багаар хандуулна.

Бичурын аймагай «Ленинский Путь», Ториин аймагай Калининай нэрэмжэтэ, Закаменай аймагай Санагын сомоной «Коммунизм» болон бусад зарим колхозуудай центрнүүд дэн задагай зайдан байдалтай. Тэндэнь ариг сэбэр сахигданагүй, үйлсэнүүдынь бог шоройдоо дарагдашанхай байдаг. Мүн колхозой центрнүүдые ногооруулха хүдэлмэри ябуулагданагүй. Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо 11-дэхи жэлээ правлениин байшан баригдажа байһаар. Мүнөө тэрэ баригдажа дүүрээдүй задагай зайдан правлениинь байшанда хони ямаад хононо гэжэ манай селькор тэндэһээ мэдээсэнэ.

Иигэжэ унжагай нобшоор шухала барилгануудые эмхидхэдэг, задагай зайдан байдалтай колхозууд али олон үзэгдэдэг.

Ушар иимэһээ колхозой центрнүүдые болбосон түхэлтэй болгохо асуудал—манай бүгэдэниитын хэрэг мүн. Нютагай партийна, советскэ организацинууд, сомоной Соведүүдэй саг үргэлжын культурно-гэгээрэлэй комиссинууд энээн тушаа бодото анхаралаа хандуулха ёһотой.

Бүхы колхозуудай центрнүүдые болбосон түхэл шэнжэтэй, үзэсхэлэн һайхан болгохын түлөө олониитын хүсые элсүүлхэ шухала байна.

Хэды болотор нобшорхо юм?

Ново-Селенгинскһээ Селендума тосхон ошоһон харгын хойто бэедэ Тоёон дабаан харагдадаг. Тэрэ дабаанай үбэр талада Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой таряалан шаралжа харагдана. Энэ таряае нэгэ хэды хоноод хадажа боломоор. Эдеэшэжэ байһан таряанай полинууд мүн Калининай, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта бии.

Гэбэшье, Селендумын МТС, тэрэнэй харьяата колхозууд таряа хуряалгада дэншье нобшо удаанаар бэлэдхэжэ байна. Тус МТС комбайнуудай заһабарилгые һаяхан дүүргээ. Теэд заһабарилгын шанар һайн гэхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, комбайнуудай зарим детальнууд мууса заһабарилагдаа. Илангаяа хадаха аппарадууд муугаар һуулгагдаһан ба заһабарилагдаһан байна. Комбайнуудта шухала хэрэгтэй зарим запасной частьнууд байхагүй.

Эндэ амяарлан таряа хуряаха зургаан лафетнэ жаткануудынь хүсэд бэлэдхэгдээдүй.

—Энэ комбайные би зундаа заһабарилжа гарааб. Мэнэ гэһээр гүрэнэй комисси заһабарилгын шанарые шалгахань. Теэд мүнөө хүрэтэр энэ комбайнаймни вентиляторай крестовина дутуу байна,—гэжэ «С-4» комбайные заһабарилжа байһан нүхэр Ковригин хэлэнэ.

Мүнөө жэлдэ хүйтэн хабар байжа, орооһото культуранууд мууса ургаа. Теэд июлиин һүүлээр ороһон бороогой һүүлээр таряан жэгдэржэ ургаа. Зарим полинуудта һайса эдеэшэһэн таряан соогуур хүхэ эшэнүүд олон байна. Тэрээн дээрэһээ гансата комбайнаар хуряаха аргагүй байна бшуу.

Таряа амяарлан хуряалга Сэлэнгын аймагта, илангаяа тус МТС-эй харьяата колхозуудта тайхабтар ехэ удхашанартай байна .Гэбэшье, эндэхи МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Завершнев, Шубакова гэгшэд мүнөө хүрэтэр хэды гектар таряа амяарлан хуряаха байһанаа тодорхойлоогүй байна.

—Манай эндэхи колхозуудай полинууд дээрэ таряанай гараса бирагүйхэн. Амяарлан хуряаха газарнуудынай бага байхань. Багсаахада 200-гаад гектар болохо хадаа,—гэжэ станциин директор нүхэр Завершнев хөөрэнэ. Нүхэр Завершнев ямар колхоздо 200-гаад гектар амяарлан хадаха байһанаа өөрөөшье һайса мэдэнэгүй.

Эндэхи колхозуудай таряанай полинууд дээрэ ябахада амяарлан хуряажа боломоор участогууд ганса 200-таад гектар бэшэ, харин хэдэн дахин ехэ олдохо байна. Ганса Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Талын Булаг гэжэ нютагтахи таряалангай 300-гаад гектарынь амяарлан хуряагдамаар юм. Энэ түрүү аргаар хуряагдаха участогууд мүн Калининай, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозуудта бии.

Таряа хуряалгын эхилхэһээ урид комбайнова агрегадуудта хүдэлмэрилхэ хүнүүдые олохо, комбайнда ажаллаха бусад хүдэлмэрлэгшэдые шэлэн олохо байгаа. Теэд иимэ хүдэлмэри МТС-эй харьяата алишье колхоздо ябуулагданагүй. Ямар агрегадта хэнэй ажаллахань эндэ үшөө мэдэгдэнэгүй.

Комбайнова агрегат бүхэндэ хадаха участогынь даалгажа үгтэхэ, мүн комбайнернууд хадаха участогуудаа тушаажа абаха ёһотой. Теэд МТС-эй комбайнернууд таряанайнгаа участогуудые эртээнһээ тушаажа абаагүй байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ тус МТС-эй харьяата колхозуудта хушалтатай тоогуудай үсөөн байһан дээрэһээ комбайнһаа гараһан таряан заримдаа газар дээрэ адхагдадаг һэн. Мүнөө жэлдэ иимэ ябадал дахин дабтахагүйн тула эндэхи колхозууд хушалтатай тогуудые олоор бариха ёһотой байгаа. Гэбэшье, хушалтатай нэгэшье ток колхозуудта мүнөө жэлдэ шэнээр баригдаагүй. Жэшээлхэдэ, Калининай нэрэмжэтэ колхоз оройдоо нэгэ тогтой. Ядахадаа тэрэншье һайса заһабарилагдаагүй байһаар. Мүн Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз хушалтатай тогуудаар тон үсөөн.

МТС-эй харьяата алишье колхоздонь таряанай складууд, амбаарнууд заһабарилагданагүй. Жэшээлхэдэ, Калининай нэрэмжэтэ колхоздо орооһо таряа хадагалдаг складуудынь забһартай, хаагуур яагуур нүхэтэйнүүд. Энээн тушаа колхозой правлени юу бодоно гээшэб?

Гадна, эндэхи колхозууд, илангаяа Калининай, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозууд тогуудаа механизацилха талаар юушье хэнэгүй. Эндэ таряа сэбэрлэхэ машинанууд, электромоторнууд, механированнэ сушилканууд бүри байхагүй. Жэшээлхэдэ, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой Тоёон гэжэ газартахи хушалтатай тогто ехэхэн таряан сэбэрлэгдэхэ, хатаагдаха ёһотой. Гэбэшье, сэбэрлэхэ, хатааха механизмууд үсөөн.

МТС-эй харьяата алишье колхоздо полевой станууд заһагдажа эхилээгүй. Калининай нэрэмжэтэ колхозойхид Билюта гэжэ нютагта таряа ехээр тариһан байна. Эндэ тусхай бригада хүдэлхэ ёһотой. Теэд мүнөө хүрэтэр эндэ полевой стан түхеэрэгдээдүй.

Таряа хуряалгын хаһа саг оробо. Тиимэһээ МТС болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд таряа хуряалгада бэлэдхэлэй талаар бии байһан дутуу дундануудаа дары усадхажа, ажахын-политическэ удхашанартай энэ кампаниие амжалтатайгаар үнгэргэхэ ёһотой.

Б. Ширеторов,
манай корр.

☆ ☆

Таряа түүбэрилэн хуряалга эхилбэ

БАРГАЖАН. (**Телефоноор абтаба**). Һүүлэй үдэрнүүдтэ сэлмэг дулаан боложо, эртэ таригдаһан орооһото культуранууд—шэниисэ, хара таряан хуряагдахаар болоо.

Аймат соогоо эгээн түрүүлэн Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь Зверьков, парторганизациинь секретарь Колмаков) үрэһэнэй участок дээрэ түрүүшын 23 гектар шэниисэ морин жаткаар түүбэрилэн хуряаба.

Тэрэшэлэн 18 партсъездын, Маленковой нэрэмжэтэ колхозууд таряагаа түүбэрилэн хуряажа эхилээ. Хүйтэнэй МТС-эй нүхэр Бальчуговой комбайнын агрегат Маленковой нэрэмжэтэ колхозой Доодо гэжэ газарта түрүүшын 15 гектар хуряагаа.

О. Раднаев.

Республикын МТС-үүдтэ таряа хуряалгын, кукурузын силос даралгын ябаса тухай 1956 оной августын 15-най мэдээн

МТС-үүд	Орооһо таряа хадалга (гектараар)	Тэрэ тоодо сохигдоһониинь (гектараар)	Кукурузын эшэ набшаһаар силос даралга (гектараар)
Ехэ-Кударын	296	43	78
Итанцын	106	31	113
Окино-Ключевскойн	80	18	—
Бичурын	75	75	—
Түнхэнэй	49	—	—
Гашейн	30	—	—
Үшөөтэйн	11	—	200
Темлюйскэ	2	—	—
Хэжэнгын	—	—	141
Чесанын	—	—	106
Ториин	—	—	100
Бургалтайн	—		—80
Иволгын	—	—	26

Темлюйскэ МТС-тэ намарай хара таряан 74 гектар хуряагдаба. Бэшэ МТС-үүдэй харьяата колхозуудта таряа хуряалга, силос даралга, намарай хара таряа тарилга эхилээгүй байһаар.

Республикын аймагуудта тэжээл бэлэдхэлэй ябаса тухай 1956 оной августын 15-най мэдээн

Аймагууд	Үбһэ хуряалга	Һүүлэй 5 хоног соо нэмээгдэһэниинь (тонноор)	Силос даралга	Һүүлэй 5 хоног соо нэмээгдэһэниинь (тонноор)	Набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэ	Һүүлэй 5 хоног соо нэмээгдэһэниинь (тонноор)
Түнхэнэй	36,0	1802	19,9	208	171,2	—
Баргажанай	34,4	1235	19,4	2720	23,2	27
Кабанскын	33,2	1366	13,4	638	197,0	7
Прибайкальска	33,0	701	25,0	800	260,0	—
Закаменай	32,1	3989	30,3	718	31,6	1
Курумканай	28,3	2310	2,8	155	41,0	—
Байкало-Кударын	23,0	819	2,2	30	85,0	2
Заиграйн	21,5	1430	5,0	336	19,3	—
Ториин	18,5	1433	11,8	642	24,4	—
Иволгын	16,6	916	11,5	769	25,6	54
Бичурын	14,8	2107	4,0	786	59,9	—
Сэлэнгын	13,6	1566	4,6	891	26,0	202
Хориин	12,7	910	9,1	375	1,9	—
Хэжэнгын	11,4	1593	16,8	1779	5,5	2
Зэдын	10,8	999	18,3	2610	—	—
Мухаршэбэрэй	10,0	1654	6,8	1586	68,0	25
Тарбагатайн	9,7	165	1,1	120	83,7	8
Кударын	9,6	926	9,5	139	59,6	153
Яруунын	8,5	1468	7,5	837	3,7	—
Кяхтын	8,4	365	8,0	861	8,7	2
Баунтын	5,5		—	—	—	—

…ветскэ Союзай арадуудай Спартакиадада …агшадта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шангууд үгтэбэ

…етскэ Союзай арадуудай …такиадада илалта туйлаһан ко…нуудта СССР-эй Министрнүү… Соведэй шангууд баяр ёһололой … байдалда августын 17-до …лёвско ордоной Георгиевскэ …ал соо барюулагдаба.

…ртакиадын дүнгүүд тухай мү…нүүдэй главна судья К. А. …анов мэдээсээ.

…СР-эй Министрнүүдэй Соведэй …табаряар СССР-эй Министр…й Соведэй дэргэдэхи физичес…льтурын ба спортын комитедэй …лэгшэ Н. Н. Романов РСФСР-… командада (Москва) нэгэдэхи шан—хрустальна кубок барюулба. Хоёрдохи һуури эзэлһэн РСФСР-эй областьнууд, хизаарнууд ба автономно республикануудай суглуулагдамал командада, гурбадахи һуури эзэлһэн Ленинградай спортсменүүдтэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шангууд—хрустальна кубогууд тэрэшэлэн барюулагдаһан байна.

Георгиевскэ зал соо сугларһан спортсменүүд—Спартакиадада хабаадагшад, советскэ олониитын түлөөлэгшэд илалта туйлаһан гайхамшагта советскэ спортсменүүдые халуунаар амаршалаа.

(ТАСС).

…ССР-эй арадуудай Спартакиадада илагшадай бал Кремлёвско Ехэ ордон соо болобо

…емлёвско Ехэ ордоной галнууд …на, оркестрнүүд ханхинана. Эн…айлшад—СССР-эй арадуудай …такиадада илагшад сугларжа …бэ.

…ожо хайралыт» гэһэн бэшэг…үхэ лентэ хэрэнсые хүндэлэн …тай… 10 янзын мүрысөөндэ …арһан, Европын алдарта ре…смен Василий Кузнецов һүүл… «Финиш» абаба—хайшаар лен…таһа хайшалба. Бал нээгдээ! …партакиадада илагшадые хэрэн…ээрэ томо баглаа сэсэгүүдые ба… басагад угтаба.

…емлёвско Ехэ ордоной бүхы залнууд соо сэнгэлгэн эхилжэ, хатар дуунууд ханхинана, хүбүүд, басагад вальсада дүхэриглэн эрьелдэнэ. Мүн аттракционуудынь аргагүй һонирхолтой! Эндэ шадамар бэрхын, хүсэ шадалай, ухаан бодолой мүрысөөнүүд боложо, илагшадынь шанда хүртэнэ. Эрхимээр хатарһанай, дуу дуулаһанай түлөө шангууд үгтэнэ.

Московско театрнуудай артистнууд айлшадта ехэ концерт харуулаа. СССР-эй арадуудай Спартакиадада илагшадай бал һүни орой болотор үргэлжэлөө.

СССР-эй СПАРТАКИАДЫН ДҮНГҮҮА

Советскэ спортоор шэнэ илалта туйлахын түлөө СССР-эй арадуудай спартакиада дүүрэбэ

СССР-эй арадуудай спартакиада дүүрэээ. Спортсменүүдэй туйлаһан амжалтанууд тухай һүүлшын дүнгүүд бэшэгдэжэ, рекорднуудай таблицануудта заһабари оруулагдаа. Алтан медальнууд болон хрустальна кубогуудта илагшадай нэрэнүүд һиилэгдээ.

Ороной зүг бүхэнһөө ерэһэн 9 мянга гаран физкультурнигууд В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Центральна стадион дээрэ, тэрэшэлэн Москвагай спортивна бусадшье барилгануудта 20 үдэрэй турша соо мүрысөө.

Спартакиада хадаа спортивна мэргэжэлэй дээшэлжэ, физкультурна хүдэлөөнэй үргэн далайсатай боложо байһые, тэрэшэлэн советскэ арадуудай эбдэршэгүй хани барисаае гэршэлэн харуулһан байна. Ородууд ба украинецууд, казагууд ба эстонецууд, белоруссууд ба карелнууд — олонациональна советскэ булын бүхы түлөөлэгшэд эсэгэ оронойнгоо спортые шэнэ дээдэ шатада гаргахын түлөө оролдоо.

Бэлиг түгэлдэр спортсменүүд манай орондо олошоржо байна. Гансашье манай орондо бэшэ, харин хилын саанашье мэдээжэ болоһон спортын суута мастернуудтай хамта спортые һаянай эрхилдэг болоһон хүнүүд спартакиадада амжалтатайгаар мүрысөө. Эдэнэр спортдо хабаадалсаха зуураа шадамар бэрхээр һуралсана, ажаллана, научна хүдэлмэри ябуулна. Залуу, бэлиг түгэлдэр, зоригтой хүнүүд, зарим мастернуудые булижа гараа. Спортивна тэмсэл үсэд нэтэрүүгээр болоо, гэбэшье энэ тэмсэл хадаа нүхэрэй ёһоной мүрысөөн болоһон байна. Мүрысөөндэ хабаадагшад өөһэдынгөо дүй дүршэлые андалдаха зуураа, амжалта туйлахадань бэе бэедээ туһалаа.

СССР-эй арадуудай спартакиадада хабаадагшад бүхэсоюзна олон тоото рекорднуудые туйлаа. Тэдэ рекорднуудай нэгэ зариманиинь дэлхэйн рекорднуудһаа булюу һайн байгаа.

…Августын 16-да В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ центральна стадионой спортивна ехэ трибунануудта оло мянган харагшад сугларaa. Стадиондо ерээшэд хүнгэн атледүүд болон футболистнуудай һүүлшын уулзалгые харахаяа, спартакиадада илагшадые, шэнэ чемпионууд болон рекордсменүүдые амаршалхаяа ерээ.

Часынуудай стрелкэнүүд таба дээрэ ерэнэ. СССР-эй арадуудай спартакиадые хаалгада зорюулагдаһан һайндэр эхилбэ.

Спартакиадада хабаадаһан хүнгэн атледүүдэй түгэсхэлэй мүрысөөнүүд эхилбэ. 4Х100 метрын эстафетэдэ хабаадагшад стартда жагсаба. Москвадахи эрэшүүлэй команда хамагһаа түрүүлэн финишдэ ерэбэ. Энэ командынхид 40,9 секунда соо ерээ. Украинын хүнгэн атледүүд (41 секунда) хоёрдохи, Ленинградайхид (41,6 секунда) гурбадахи һуури эзэлээ.

800 метртэ болоһон эхэнэрнүүдэй урилдаае сугларагшад ехээр һонирхон хараа. Советскэ спортсменкэнүүд, иимэ дистанцида урилдалтаар дэлхэй дээрэхи эгээн бэрхэ спортсменкэнүүдэй тоодо ородог юм. Урилдаанда хабаадаһан 11 эхэнэрнүүдэй дунда дэлхэйн спортсменкэ москвичка Н. Откаленко, үнгэрэгшэ жэлэй мүрысөөндэ СССР-эй чемпионка болоһон Л. Лысенко (Украина) түрүү һуури эзэлээ.

Д. Левицка (Латви) урилдаанда түрүүлэн гүйгөө. Финиш хүрэтэр багсаахада 200 метрын үлөөд байхада Л. Лысенко, Н. Откаленко гэгшэд түрүүлэн гараа. Лысенко эршэ хүсэеэ буурангүй, хамагһаа түрүүн финишдэ ерэжэ, ороной чемпионкын нэрээргые хоёрдохео олоо. Лысенко 2 минуты 5,3 седунда соо ерэжэ, хүнгэн атлетикын түүхэдэ хоёрдохёо иимэ амжалта туйлаа. Н. Откаленко 2 минута 6,8 секунда соо ерэжэ, хоёрдохи һуури эзэлээ. Д. Левицка гурбадахи һуури эзэлһэн байна.

1500 метртэ финальна урилдаан эхилбэ. Спортсменүүд удаан саг соо сугтаа гүйгөө. Финиш хүрэтэр 100 метрын үлөөд байхада урилдаашад гүйдэлөө бүри түргэдүүлжэ эхилбэ. Литовско залуу спортсмен И. Пипине гэгшэ түрүүлэн гаража, амжалта туйлаа. Тэрэ хадаа 3 минута 48,4 секунда соо ерээ. А. Валакин (Москва) 3 минута 49,2 секунда соо ерэжэ, хоёрдохи һуури эзэлээ.

1500 метртэ урилдагшадай һүүлээр хүнгэн атледүүдэй эрэшүүлэй команданууд мүрысөө. 4Х400 метрын эстафетэдэ Ленинградай спортсменүүд онсо шалгараа. Һүүлшын этапта А. Игнатьевай түрүүлһэнэй ашаар тэдэнэр амжалта туйлаа. Ленинградай команда 3 минута 11,6 секунда соо ерэһэн байна. РСФСР-эй суглуулагдамал команда хоёрдохи, Украинын хүнгэн атледүүд —гурбадахи һуури эзэлээ.

4х100 метртэ болоһон эстафетэдэ эхэнэрнүүдэй командануудай хабаадаһанай һүүлээр хүнгэн атледүүдэй мүрысөөнэй командын программа дүүрээ. Москвичканууд эстафетнэ урилдаанда түрүүлжэ, фиништэ хамагһаа түрүүн ерээ. Тэдэнэр 46,1 секунда соо ерэһэн байна. РСФСР-эй сутлуулатдамал команда—хоёрдохи, Белоруссиин спортсменкэнүүд гурбадахи һуури эзэлээ.

Бэлиг түгэлдэр бүлэг спортсменүүдые «Комсомольская правда» газетын үнэтэ шангуудаар шагнаха тухай мэдээсэлые сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар уттаа. Советскэ армиин түлөөлэгшэ С. Ржищин, ленинградка Н. Виноградова хүнгэн атледүүдэй дундаһаа шагнагдаа. «Спортын мастерай нормые анха түрүүшээр тушааһан эгээн залуу спортсмендэ» гэһэн шан 10-дахи классай һурагша (Украина) Г. Андросовто барюулагдаха байна. Андросов энэ жэлэй августын 1-дэ 17-той болоо. Уһанда бэрхээр тамардаг 19 наһатай У. Воог (Эстони) залуу спортсменүүдэй дундаһаа мүн лэ шагналда хүртөө.

Центральна стадион дээрэ футболоор Спартакиадай финальна уулзалга болоо. Энэ уулзалтан дээрэ Москвагай ба Грузиин команданууд наадаа. Москвагай футболистнууд 2:1 гэһэн тоотойгоор шүүгээ.

Сагай уларилай муу байһан дээрэһээ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шангууд барюулагдаагүй. СССР-эй арадуудай Спартакиадада хабаадагшадай түгэсхэлэй парад болоогүй.

М. Горькиин нэрэмжэтэ культура ба амаралгын Центральна паркын Ногоон театрта августын 17-до спартакиадада хабаадагшадай түгэсхэлэй вечер болохо юм. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шангууд спартакиадада илагшадта тэрэ вечер дээрэ барюулагдаха юм.

Центральна стадион дээрэ болоһон СССР-эй арадуудай спртакиадын түгэсхэлэй мүрысөөнүүдтэ Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, Л. И. Брежнев гэгшэд байлсаа.

Москвагай, РСФСР-эй, Ленинградай команданууд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шангуудта хүртэбэ

Москвада августын 5-һаа 16 болотор үнгэргэгдэһэн СССР-эй арадуудай Спартакиадада олон миллион советскэ хүнүүд ба спортдо дурладаг хилын саанахи олон хүнүүдшье 12 үдэрэй турша соо анхаралаа хандуулжа байба.

Спартакиадын финальна мүрысөөнүүдтэ 9244 спортсменүүд хабаадалсаһан байна. Бүхы союзна республикануудай командануud СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шангуудые абахын түлөө тэмсээ. Энэ тэмсэлэй эсэстэ РСФСР-эй команда (Москва) Спартакиадын нэгэдэхи һуури эзэлһэн байна. РСФСР-эй областьнууд, хизаарнууд ба автономно республикануудай сутлуулагдамал команда хоёрдохи һуурида, РСФСР-эй команда (Ленинград) гурбадахи һуурида гараба. Энэ гурбан команда СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шангуудта хүртөө.

4-дэхи һуури Украинска ССР-эй, 5-дахи—Грузинска ССР-эй, 6-дахи — Эстонско ССР-эй, 7-дохи—Белорусска ССР-эй, 8-дахи—Латвийска ССР-эй, 9-дэхи—Армянска ССР-эй, 10-дахи — Азербайджанска СССР-эй, 11-дэхи — Узбекскэ ССР-эй, 12-дохи—Литовско ССР-эй, 13-дахи—Казахска ССР-эй, 14-дэхи — Молдавска ССР-эй, 15-дахи —Туркменскэ ССР-эй, 16-дахи — РСФСР-эй (Карельскэ АССР-эй), 17-дохи—Киргизскэ ССР-эй, 18-дахи—һуури Таджикска ССР-эй команданууд эзэлээ.

Спартакиада дээрэ союзна республикануудай 355 шэнэ рекорднууд туйлагдаа. Мүн Бүхэсоюзна 33 шэнэ рекорднууд туйлагдаһан байна. Тэдээн сооһоо юһэниинь дэлхэйн рекорднуудһаа үлүү гараа. Советскэ Союзай чемпионуудай список нилээд олон болобо. Спартакиада дээрэ спортын мастернуудай 445 дүнгүүд харуулагдаа. 189 спортсменүүд «СССР-эй спортын мастерай» нормые дүүргээ.

Мүрысөөнүүдтэ 1322 судьянар байлсаа. Советскэ ба гадаадын хэблэлэй 700 гаран корреспондентнүүд мүрысөөнүүдэй ябасые харуулжа байгаа. Үдэр бүри 100 гаран кинооператорнууд һонин һонин уулзалгануудые буулгаһан байна.

Манай ороной залуушуулай физическэ культура тухай Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын анхарал оролдолгодо харюу болгон, советскэ спортсменүүд Москвада олон янзын спортоор үндэр амжалтануудые харуулба.

(ТАСС).

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Политическэ хүдэлмэри тушаа тодо, ойлгосотойгоор бэшэхэ

Гүнзэгы удхатай, тодо ойлгосотой, үдэр бүри ябуулагдадаг ниитэ-политическэ болон культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри хадаа ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ, тэдэниие ажахын ба культурна байгуулалтада эдэбхитэйгээр хабаадуулха гайхамшагта хүсэн мүн.

Иимэһээ газетэнүүд хадаа ниитэ-политическэ, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, тэрэниие удха түгэлдэрөөр, тодорхойгоор, ажабайдалтай нягта холбоотойгоор ябуулха хэрэгтэнь партийна организацинуудта туһалха уялгатай.

Хүндэтэ энэ уялгаа Кабанскын аймагай «Сталинский путь» газетэ хэр зэргээр бэелүүлнэ гээшэб?

Газетын номернуудые шэнжэлэн харахада энэ уялгаа хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байһан байна.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэри тухай материалнуудые газетэ оройдоо толилногүй гэжэ болохогүй. Энэ темээр хаа яа статьянууд толилогдожо байдаг. Жэшээнь, жэлэй эхинһээ хойшо политическэ болон культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри тухай 9 материал, тэрэ тоодо 4 түрүү бэшэг толилогдоһон байна. Гэбэшье, эдэ материалнууд удхынгаа талаар уншагшадай һанаһанда холо хүрэнэгүй. Нютаг бүхэндэ ниитэ-политическэ хүдэлмэриин ямараар табигдаад байһан тухай гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, тодорхой, ажал хүдэлмэридэ туһатай зүбшөөл үгэхын орондо эдэ статьянууд нэгэл янзын, юрэнхы, тодорхой бэшэ заабаринуудаар хизаарлагдаһан байдаг.

Мүн партиин XX съездын һүүлээр толилогдоһон «Идеологическа хүдэлмэриие шэнэ зорилгонуудай хэмжээндэ табиха» гэһэн түрүү бэшэг эгээл иимэ юрэнхы үгэнүүдээр бэшэгдэһэн байна. Аймаг дотор идеологическа хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһаниие тэмдэглэхэ зуураа, газетэ энэ статья соогоо дахин иигэжэ бэшэнэ:

«Идеологическа хүдэлмэриин ехэ дутагдал хадаа коммунистическэ байгуулалтын зорилгонуудһаа энэ хүдэлмэри таһарангяар ябуулагдажа байһаар».

Иимэ юрэнхы, бодото ажабайдалһаа жэшээ баримтагүй заабаринууд парторганизациин секретарьнуудта, агитаторнуудта, лекторнүүдтэ, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ ямаршье туһа хүргэдэггүй байна.

КПСС-эй XX съездын табиһан гайхамшагта зорилгонуудые бэелүүлхын тулада ниитэ-политическэ хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулха тушаа газетэ түрүү бэшэгүүд соогоо ходо заадаг, энэ хэрэгтэ агитаторнуудай, парторганизацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ, тэдэнэй хүдэлмэридэ туһалха, түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тушаа парторганизацинуудые уряалдаг байха юм.

Парторганизацинуудай үмэнэ иимэ зорилгонуудые газетын табижа байһаниинь һайшаалтай. Тиимэһээ агитаторнуудта хайшан гэжэ туһалха талаар эгээн түрүүн газетэ өөрөө жэшээ харуулжа, һайн агитаторнуудай бэшэгүүдые хуудаһануудтаа олоор толилхо, зарим агитколлективүүдэй ажал-ябуулгые шэнжэлжэ үзэхэ байгаа бшуу. Зүгөөр иимэ юумэ газетын хэдэггүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Агитаторнууд болон лекторнүүд газетэһээ һайн методическа туһаламжа хүлеэдэг, хөөрэлдөө болон лекци хэхэдээ хэрэглэхэ һонирхолтой материалнуудые газетэ соо хододоо бэдэрдэг гээшэ. Гэбэшье, тэдэнэр газетэһээ иимэ туһаламжа абадаггүй. Агитаторнууд болон лекторнүүдтэ туһаламжа болохо методическа зүбшөөл болон консультацинуудые, аймагай ажабайдалһаа абтаһан һонирхолтой тоо баримтануудые газетэ толилногүй.

Аймагай газетын хуудаһануудта агитаторнууд болон лекторнүүдэй бэшэгүүд тон үсөөнөөр толилогдоно. Үнгэрһэн 7 һарын турша соо ганса Посольско лекторскэ нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Марченкын статьяһаа бэшэ, газетэдэ нэгэшье агитаторай бэшэг толилогдоогүй. Газетэ һайн агитаторнууд болон лекторнүүдэй дүй дүршэлые согсолжо, дэлгэрүүлээгүй байха юм.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэриин асуудалаар «Темлюйцемстрой» трестын парторганизациин секретарь Ермаковой бэшэг толилогдоһон байна. «Партийна хүдэлмэриин дүй дүршэлһөө» гэһэн статья соогоо нүхэр Ермаков трестын партийна организациин ябуулжа байһан эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри тухай хөөрэнэ. Энэ бэшэг соо һонирхолтой шэнэ юумэн тухай, партийна хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай бэшэгдэбэ гэжэ һанаһамнай буруу байшоо.

Энэ статья соо иигэжэ юрэнхыгөөр хэлэгдэнэ: **«партийна организаци эмхидхэлэй-партийна болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа гүрэнэй түсэбые дүүргүүлхэ ба үлүүлэн дүүргүүлхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ зорилго табина»**. Тиигээд автор саашань иигэжэ үргэлжэлүүлнэ: **«Ниитэ-политическэ бүхы хүдэлмэриие урдаа табигдаад байһан зорилготой тодорхойгоор холбон ябуулхын, мүн тэрэниие шангадхаха ба түсэбэй ёһоор ябуулхын тулада партбюро түсэб табиһан байна. Энэ түсэб соо парторганизациин, профсоюзна болон комсомольско организацинуудай зорилгонууд тодорхойлогдоно»**.

Иигэжэ юрэнхыгөөр «хөөрэжэ үгэһэн» партийна хүдэлмэриин «дүршэлһөө» һургаал абамаар юумэ олохонь бэрхэтэй байна.

Зүгөөр тус парторганизациин ябуулжа байһан ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ газетэдэ бэшэхээр, уншагшадай һургаал абахаар, һайшаалтай юумэ үнэхөөрөөшье байжа магад. Гэбэшье, газетын редакци энэ бэшэг толилходоо, тэрээндээ харюусалгагүйгөөр хандажа, табиһан асуудалаа гүнзэгыгөөр харуулха хэрэгтэнь авторто туһалаагүй байшоо.

Тиимэһээ хүдэлмэришэдэй дунда парторганизациин ябуулдаг политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин дүй дүршэл һайса харуулагдангүй үлэһэн байна.

Ажалшадай дунда ябуулагдадаг политическэ хүдэлмэриин асуудалнууд аймагай газетын хуудаһануудта үргэнөөр толилогдохо зэргэтэй. Энээн тухай бэшэхэдээ хэрэг байдалынь мэдэжэ, тодорхойгоор, бодото жэшээ баримтануудые хэрэглэн бэшэхэ шухала.

Шэнэ барилганууд дээрэ

Узбекскэ ССР. Сурхан-Дарьинска областьдо хадэ хадан шахта баригдажа байна. Шаргуньдахи шахтнууд зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэлдэ Дунда Азиин республиканууддай промышленна предприятинууд болон транспортые нүүрһээр хангажа эхилхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бункернуудта нүүрһэ ашаалха транспортернууд хабсаргагдажа байна.

Сталинска область. Северный Донец—Донбасс гэжэ каналые ба[...] дээрэ ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Шэнэ техникэ барилгада элбэгээр ба[...]дана. Северный Донец гэжэ мүрэндэ хоёр земснаряд ажаллажа эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Северный Донец гэжэ мүрэнһөө татагдаха канал[...] ажаллажа байһан № 1 земснаряд.

Манай республика дотор

Колхознигууд өөһэдтөө гэрнүүдые барина

Закаменай аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой центр 2—3 модондо унжыһан ута үйлсэтэй юм. Үйлсын хоёр талаар зохидхоноор баригдаһан олон шэнэ гэрнүүд харагдадаг. Гэр бүхэнэйнь сонходо шэнэхэн тюльнүүд татаатай, электрын гэрэл яларна, радио дуугарна. Айл бүхэндэ часы, самовар, патефон, гоё мебель гэхэ мэтын гэр доторой хэрэгсэлнүүд бии.

Колхознигууд өөһэдтөө шэнэ гэрнүүдые барижа үргэлжэлһөөр. Гансахан энэ жэлэй эхинһээ хойшо 11 колхознигууд өөһэдтөө гэрнүүдые барижа ороо.

В. Очиров.

Шефүүдэй туһаламжа

«Скотимпортын» Кыренэй конторынхид мүнөө зун, намартаа ургаса хуряалгын үедэ хүршэ колхоздоо шефскэ туһаламжа үзүүлхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Тиигээд конторын коллектив тээсгэн нүхэр Д. Зутанов ахалагшатайгаар 26 хүнһөө бүридэһэн тусхай бригада эмхидхэжэ, шефтээ абаһан XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо эльгээгээ. Эдэ хүнүүд хэдэхэн үдэр соо шангаар хүдэлжэ 10 гектар кукурузын, 15 гектар хартаабхын полинуудай буртаг үбһэ гараараа түүгээ.

Кукуруза, хартаабхын полинуудай буртаг үбһэ түүхэ хүдэлмэридэ ябаһан хүдэлмэришэд Васильев, Попов, Пермяков, Пудовкин болон бусад хэдэн хүнүүдэй эрхим ажалые тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Һүүлээрнь энэ бригадынхид колхознигуудта үбһэ хуряалгадань туһалалсаба. Августын 3-да тэдэнэр 6 гектар үбһэ эрхим шанартайгаар сабшаһан байна.

И. Манзарханов.

Дүүжэн харгы тодхобо

Түнхэнэй аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ барилгын хүдэлмэри үргэнөөр эрхилнэ. Һүүлэй мэдээгээр тэндэ малай, тугалай байранууд баригдажа дүүргэгдэхэ дүтэлөө. Мүн үнеэдэй ба тугалай байрануудта дүүжэн харгынууд тодхогдожо байна. Энэ хүдэлмэриие Кыренэй МТС-эй механизаторнууд хэнэ.

С. Таханов.

25 жэлдэ һаалишанаар

Колхозой центр Булан тосхонһоо урагшаа таба тухай модоной газарта Хориин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаамхай үнеэдэй нэгэ гүүртэ зуһажа байдаг. Эндэ колхозой эрхимэй эрхим табан һаалишадай нэгэн—Цыремжит Даруева хүдэлмэрилдэг юм. Энэ һаалишан колхоз болоһонһоо хойшо гэхэ гү, али 25 жэлэй туршада һаалишанаар таһалгаряагүй ажаллажа байна.

Һаалишанаар хүдэлмэрилжэ эхилһээр 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан, түрүү һаалишан мүнөө жэлдэ хаража байһан үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1500 литр һү һааха социалистическэ уялга абаһан байна. Тэрэ абаһан уялгаа дүүргэхын түлөө нүхэр Даруева ехэ оролдолго гаргана. Ажахын жэлэй эхилһэнһээ хойшо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр мянга холо гаран литр һү һаагаа.

Зунай хүхэ ногооной үедэ үнеэдынь һайнаар бэлшэжэ, һү бури ехээр үгэдэг болоо. Мүнөө түрүү һаалишан үнеэн бүриһөө үдэртөө 10—11 литр һү һаана.

Мүнөө жэлдэ республикаараа 12 мянган тонно һү түсэбһөө гадуур тушааха гэһэн уялгаа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ суута һаалишан хабаадалсаха гэжэ шиидээд, элэ үдэрнүүдтэ улам эршэ зоригтойгоор ажаллажа байна.

Б. Цыденов.

Малшад үбһэ хуряалсана

Энэ жэлдэ үнеэдһээ һү ехээр һаахын түлөө һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон Иволгын аймагай «Коминтерн» колхозой 2-дохи фермын һаалишад абаһан уялгаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ байна. Жэшээлхэдэ, залуу һаалишан Соня Гомбоева мүнөө жэлдэ үнеэн бүриһөө 1300 литр һү һааха уялгатай аад, тэрэнээ дүүргэхэ дүтэлөө. Ажахын жэлэй эхилһэнһээ хойшо нүхэр Гомбоева даажа абаһан нютагай үүлтэрэй 11 үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1250 гаран литр һү һааба. Үлөөшэ саг соо үшөө ехэ һү һаажа, абаһан уялгаа үлүүлэн дүүргэхэ зорилготой.

Мүн энэ фермын һаалишан Цыпил Ванчикова үнгэрэгшэ һарануud соо даажа байһан үнеэн бүриһөө 1200-аад литр һү һаагаа.

Мүнөө ниитын малда тэжээл бэлэдхэлэй халуун хүдэлмэриин ябажа байха үедэ һаалишад ганса малаа хараад һуунагүй. Тэдэнэр үдэшэ үглөөниинь үнеэдээ һаажа бэлшээридэ гаргаад, үбһэ сабшалсана, тармалсана. Фермын һаалишад сүлөө сагуудтаа үбһэ хуряалсаха зуураа, үдэрэйнгээ даалгабариие үлүүлэн дүүргэнэ.

Л. Базаржапов.

Үбгэн Доржиевай үүсхэл

Манай орон дотор колхозуудай эмхидхэгдэжэ захалхада, Бальжа Доржиевич Доржиев эдэбхитэдэй нэгэн боложо, эгээн түрүүн колхоздо ороһон юм. Тэрэ гэһээр энэ нүхэр колхозой ниитын ажалда таһалгаряагүй хүдэлмэрилөө. Оролдосотой ажалайнгаа түлөө нүхэр Доржиев колхозой правлениин зүгһөө нэтэнтэ бэшэ һайшаалда хүртэһэн байха юм.

Мүнөө Бальжа Доржиевич 61 наһатай болоо. Хүдөө ажахын артелиин Уставай ёһоор энэ нүхэр ажалһаа сүлөөлэгдэһэн байбашье, колхоздоо ажал хүдэлмэри хэһээр. Үбэл агнууриин сезоной болоходо үбгэн Бальжа буугаа үргэлжэ, ой тайга гарадаг. Тэрэ булга, хэрмэ агнажа, хэды дабаа дабажа, үбэлэй богонихон үдэр соо бусажа үрьдидэг юм. Нёдондо үбэлэй сезондо нүхэр Доржиев 1050 түхэригтэ ангай арһа гүрэндэ тушаагаа һэн. Мүн энэшье үбэлдөө агнуурида гарахаар бэеэ зэһэнхэй.

С. Тарбаев.

Омск. Нефть сөбэрлэдэг [...] приятиин дэргэдэ шэнэ ко[...] бодхоогдожо байна. Эдэ ко[...] синтетическэ каучук үйлэд[...] заводой корпусууд гээшэ. С[...] ческэ каучук үйлэдбэрилхэ [...] нефтиин үлөөдэһэнүүд хэр[...] байна.

Барилгын талмайнуудта 40[...] хуу залуушуул ажаллана. [...] комсомолой путёвкоор Баш[...]рээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: цехын түм[...] тонно балкануудые тодхолго[...]лагдана.

Норильск. Металлургнуудай[...]дые барихаяа ерэгшэдэй дү[...] миһаа табигдаашад олон. [...] Советскэ Союзай Зэбсэгтэ Х[...]дэй хороогдоһонтой дашарам[...] миһаа табигдаһан байна. Га[...] тагшадай ба бетонщигуудай[...] плексно бригада урдань [...] ябаһан А. Борисовай хүтэлб[...]ро эрхим һайнаар ажаллана[...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Борисовай[...] плексно бригада хүдэлмэрил[...]на.

ТАСС-эй фотохро[...]

Улан-Удэдэ ажалшадай ажаһуудал тушаа анхарал багаар табигдана

Урдань захын купеческэ бишыхан город байһан Улан-Удэ Советскэ засагай жэлнүүдтэ Бурят-Монголой промышленна ба культурна томо центр болоо. Тус городто 40 гаран һургуули, 14 тусхай дунда, дээдэ һургуулинууд, 3 театр, филармони, научно-шэнжэлэлгын институт, олон библиотекэ, клубууд болон культурын бусад эмхи зургаанууд хүдэлмэрилжэ байдаг.

Городой хүн зон жэлһээ жэлдэ олон болоно, тиихэтэй хамта тэдэнэй культурно-ажаһуудалай эрилтэнүүдшье бүри ехэ болоно. Гэхэ зуура эндэхи партийна, советскэ органууд ажалшадай ажаһуудалай үдэр бүриин хэрэглэмжэ тушаа улам ехээр анхарал табидаг болохо гэһэн КПСС-эй XX съездын заабаринуудые муугаар дүүргэжэ байна.

Улан-Удэдэхи барилгын организацинуудай хүдэлмэри тушаа олохон зүб гомодолнууд ородог байха юм. Һүүлэй табан жэл соо тэдэ организацинуудай гэмээр городой зон 30 мянган дүрбэлжэн метр шахуу талмайтай байра дутуу абаһан байна. Мүнөө барилгын хэрэг бүришье муу болонхой. Шэнэ гэрнүүдые бэлэн болгохо түсэб долоон һарын турша соо миин 21 процент дүүргэгдээ.

Барилгын хүдэлмэриие улам һайжаруулха, хүдэлмэришэд болон материалнуудые олон газар хубаажа бутаргадаг буруу ябадал усадхаха тухайда, механизмуудай ходо миин байлгые болюулан зайсуулха, индустриальна арга метод нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ тухайда нютагай организацинууд ехээр оролдохо уялгатай гэжэ һанамаар байгаа. Теэд барилгын организацинуудай ажал хэрэгые һайн мэдэдэггүй, тэдээндэ тодорхой туһаламжа үзүүлдэггүй байна. Барилгын организацинууд дура зоргоороо ороно.

Горсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй, тэрэнэй таһагуудай хүдэлмэринь хангалтагүй байна. Энэнь юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, байрын гэрнүүдые капитальнаар заһабарилхын тула городой гэр байрын управлենидэ үгтэһэн 240 мянга гаран түхэриг нёдондо ашаглатдангүй үлэшэһэн байха юм.

Горсоведэй гүйсэдхэхэ комитет водопроводой барилгые түргэдхэхэ талааршье ёһотой оролдолго гаргանагүй. Үнгэрэгшэ жэл энэ хэрэгтэ зорюулатдан һомологдоһон мүнгэнэй миин 30 процентнь гаргашалагдаһан байна. Канализаци хэхын, Пригороднэ райондо бани барихын тула городто үгтэһэн мүнгэн тон муугаар ашаглагдажа байнхай.

Эдэ мэтын дутуу дунданууд тушаа партиин горкомой, горсоведэй гүйсэдкомой зүгһөө хайша хэрэгээр хандаһан дээрэһээнь болоžо, Улан-Удэдэ хүн зониие хангаха предприятинууд хангалтагүйгөөр хүгжөөгдэнэ. Сэлэнгын эрье, Лысая гора, Шишковка, Горькиин нэрэмжэтэ посёлок гэхэ мэтын газарнуудта мүнөө хүрэтэр коммунальна бани, хүн зониие хангаха мастерскойнууд үгы байһаар. Харгынууд, тротуарнууд, электрын гэрэл, городой транспорт нилээд һайжаруулагдаха зэргэтэй.

Улан-Удэдэ худалдаа наймаан, ниитын эдеэ хоол эмхидхэхэ талаар ехэхэн дутуу дунданууд бии. Магазинууд болон столовонууд центртэ гол түлэб нээгдээд, олон зонтой захa газараар тэдэнэр үгы байха юм. Столовонууд, чайнанууд, ундалдаг газарнууд муугаар хүдэлмэрилнэ гэжэ городой зон тон зүбөөр дураа гутана. Тэдэнэй олонхидынь эдеэ хоол амтагүй мугар, нэгэ янзаар бэлдэдэг байна. Шэнэ овощиин, загаһанай блюданууд багаар бэлдэгдэнэ, теэд республикын уһа нуурнууд загаһаар баян ха юм.

Худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай нилээд олониинь элдэб товарнуудые хаһа саг соонь зөөжэ асарха ябадал саг үргэлжэ хангадаггүй байна. Олонхи ушарта магазинуудһаа мяха, талха, тоһо, овощь худалдан абахын аргагүй байдаг. Худалдаа наймаанай газарнуудаар хилээмэ, бүүлхэ, сахар, керосин, гурил гэхэ мэтэ таһалдадаг ушар үзэгдэнэ.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй талаар хүн зоной эрилтые хангалгада колхозно комиссионно худалдаа наймаан бага бэшэ туһаламжа үзүүлжэ шадаха байгаа. Гэбэшье, хүдөө ажахын продуктнуудые городай дэлгүүртэ асаралга эмхидхэгдээгүй, кооперативна худалдаа наймаанай газарнууд олон ушарта хооһон байдаг. Улан-Удэдэ хамһабариин ажахынуудай хүдэлмэри тушаа анхарал багаар хандуулагдана. Энээнһээ болоžо, үнгэрэгшэ жэлдэ тэдэ ажахынууд гахай шахаха даалгабаряа оройдоо 77 процент дүүргэв. Энэ жэлдэ паровозо-вагонно заводой ОРС гэжэ томо ажахы гахай шахаха даалгабариингаа хахадһаа багыень дүүргэв. Һархяаг мөөгэ, жэмэсүүдые бэлэдхэхэ, нютагай түүхэй эдээр эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ арга боломжо городто хүсэд хэрэглэгдэнэгүй.

Һүнэй продуктнуудаар городые хангалга һайжаруулха тушаа горкомдо ба горгүйсэдкомдо ехэ хөөрэлдөөн болодог. Гэбэшье, городой хүтэлбэрилэгшэдэй үгэдөө хүрэхэ гээшэнь тон холо. Творог, кефир, бутылкануудта хэһэн һү худалдажа абаха гэхэдэ магазинуудта заримдаа байдаггүй. Городой олон хүдэлмэрилэгшэд централизованно фондһоо хангагдажа һурашоод, продуктнуудай запасые нэмээхын тулада нютагай арга хэрэглэнэгүй. Альгаяа тодожо һураһан тэдээн тушаа партиин горкомой зүгһөө зохихо хэмжээн абтанагүй.

Городой организацинууд ажалшадта медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ талаар мүн лэ оролдолго гарганагүй. Энээнһээ болоžо, городой поликлиникэнүүдтэ врачууд, больницануудта һууринууд дутана, олон үбшэнтэд бэеэ эмнүүлжэ шаданагүй, аптекэнүүдтэ үргэн хэрэглэмжын эмүүд халтад гэбэл байнагүй.

Энэ жэлдэ Улан-Удэдэ ажалшадай зунай амаралта муугаар эмхидхэгдээ. Город шадархи сэнгэлгын газарнууд болбосон гоё болгогдоогүй, уһанда ородог, бэеэ шарадаг газарнууд түхеэрэгдээгүй. Халуунай үедэ город дотор һэрюун унда олохонь бэрхэтэй байдаг.

Эдэ бүхы дутагдалнууд яахадаа гаранаб гэхэдэ, КПСС-эй горком ажалшадай ажаһуудалые һайжаруулгада зорюулжа, абаһан шиидхэбэринүүдээ бэелүүлхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэриие һүлаар ябуулна. Горком хадаа городые болбосон гоё болгохо талаар өөрынгөө хараалһан хэмжээ ябуулгануудай таһалдуулагдажа байхадань тэрээндэ хайша хэрэгээр хандана. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлэй мартда горкомой пленум энэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалһан дэлгэрэнгы шиидхэбэри абаһан байгаа. Дүрбэн һарын үнгэрөөд байхада горкомой бюро хадаа пленумэй шиидхэбэри хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэжэ байна гэжэ тэмдэглэхэ баатай болоо һэн. Гэбэшье, энээнэй түлөө гэмтэй хүнүүдынь хэһээгдэнгүй үнгэрөө.

Хүсэдөөр баригдажа дүүрээдүй гэрнүүдтэ оруулагдаһан хүнүүдэй гомодолнуудаар горкомой бюро хоёр дахин тогтоол гаргаһан юм. Шиидхэбэри абаха бүридөө эдэ гомодолнууд зүб гэжэ мэдэрэгдэһэн, элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые зайсуулха болзор тогтоогдоһон байгаа. Тогтоогдоһон болзорнууд үни үнгэрбэшье, дутагдалнуудынь зайсуулагдаадүй зангаараа. Энээнэй түлөө хэншье харюусалгада хабаадуулагдаагүй. Ажалшадай культурно-ажаһуудалай улам ургажа байһан эрилтэнүүдые шадаал һаа, гүйсэд хангаха тухай оролдохо гээшэ партийна организацинуудай тон шухала уялга мүн. Тиимэһээ хүн зоной хэрэглэмжэдэ хайша хэрэгээр хандадаг баримтануудтай эбсэжэ болохогүй. КПСС-эй Бурят-Монголой Обкомой бюро городой ажалшадай культурно-ажаһуудалай асуудалнуудые ёһотой һайнаар эрхилдэг болохо хэрэгтэнь партиин горкомдо ба горгүйсэдкомдо туһалха байха гэжэ һанагдана.

К. БАЛДАЕВ, (энэ оной августын 16-най «Правда»).

Студентнүүдтэ стипе[...] үгэхэ шэнэ гури[...]

СССР-эй Дээдэ һуралса[...]нистерствын ТАСС-эй ко[...]дентдэ мэдээсэһэнэй ёһо[...] зуудта ба тусхай дунда һ[...]нуудта студентнүүдтэ стипе[...]хэ шэнэ гурим тухай ши[...] абтаа.

Энээнэй урда тээ стипенди[...]салай дүнгүүдээр үгтэдэг [...] Экзаменаа «һайн», [...] сэгнэлтэтэйгээр үгэһэн студ[...] стипенди абадаг һэн. Шэнэ [...] ёһоорше һуралсалай дүн [...] абтаха байна. Энээнтэй ха[...]бууд, басагадай материальн[...] харагдаха юм. Зарим ушар[...]галтатай гэһэн сэгнэлтэтэй[...] гүрэнэй туһаламжа узүүлхэ [...]дентнүүд стипенди абаха.

Стипенди үгэхэ тухай ас[...] һургуулиин директор ол[...] организацинуудай хабаад[...]гаар шиидхэхэ байна.

Журам эбдэһэн һураг[...] стипендиһээнь хаһаха эрхэ[...] болон техникумүүдэй дирек[...]тэ үгтэнэ.

Абадаг стипендиеэ заочн[...] үдэшын отделенинүүдэй, [...]дүүдэй студентнэр дипломн[...]нүүдые бэшэжэ байха үедэ[...] гүрэнэй экзамен үгэжэ [...] абажал байха юм.

Нэгэдэхи курсын сту[...] 1956 оной сентябриин 1-[...] гуримаар стипендиеэ абаж[...] тиихэдэ бэшэ курснуудай һ[...] **хоёрдохи семестрһээ** абж[...] **хэ байна.**

ЛИТЕРАТУРНА ХУУДАҺАН

* *

А. МАНГАДХАНОВ.

УЛААН ТУГ

...йм шуһантай
...э нэгэтэй
Табан хушуун
Тамга һүлдэтэй
Улаан туг —
Манай туг!

...арадайм
...э баясаан,
...үрүү нүхэдэйм
Зориг бадараан
Дүлэтэн соробхино
Дэлхэй дүүрэн.

... уужам
... дэлхэйн
...эб найрамдалдаа
Этигэһэн зон
Эридээр жагсаа
Энэ туг доро.

Дүлэтэн улаабхихадань
Долларой эзэд
Дэмырнэ, галзуурна.
Даллан урялхадань
Дэлхэйн арад
Дабхина, тэмсэнэ.

Үнэншэ зоной
Зоригые шангалжа,
Үлгэн дэлхэйн
Золые заажа,
Дүлэтэн соробхино
Дэлхэй дүүрэн.

Зүрхэнэйм шуһантай
Зүһэ нэгэтэй
Табан хушуун
Тамга һүлдэтэй
Улаан туг —
Манай туг!

М. ЦЫРЕНОВ.

ЛЁТЧИК БАСАГАНДА

...урма ногоон таладамнай
...һаа самолёт буугаа һэм,
... лётчик басаганда
...м тиихэдэ буляалгаа һэн...
... үүлэн хүшэгэ руу,
... далита далда ороо.

Уһатаһан нюдэеэ аршасагаан
Удаан үдэшэн гээгдээ һэм...
Дуулим тэнгэриин үбсүүгээр
Дуунай хүнхинэн зэдэлхэдэ,
Һанаан зүрхөө хүдэлгэн,
Һарабшалан юундэ зогсонобиб?

Ц. ЖАМБАЛОВ.

НЭГЭТЭ УДЭШЭЛЭН

... толые үүлэд халхалаа...
...ад дары сайрагша һай.
...арни аажам
алхалаад,
...хоёр ха, алад урагшалаа.
...ранхыһаа айһандаа бэшэ,
..., дааpaһандаа бэем һалганаа.
... бодолым таагаал бэзэ,
...гдаагүй газар, энээхэн
хилгана...
...ад полидо, тракторай дэргэдэ:
...захабди» гээ һэм, зоригоо
хүбшэлэн.
...дэнь, зүрхэнэйм сохисо
түргэдөө,
... бэшэ, үнэхөөр тиигээ һэн.
...йнгаа даабари дүүргэхэ
үедэм

Хадын һүүдэр полиие хушаа һэн.
Удангүй баярым хэшээһэн
Үдэшын харанхы айлшалаа һэн.
Болзолдоһон газартаа дары ерээб,
Бодолгото болон, хүлеэгээб
удаахaншье.
Ооголоодшье һэмээхэн, туршаад,
үзөөб,
Огто теэд, харюусаагүйл даа
хэншье.
Байза даа, Норжомо, сохом лэ
үглөөдэр:
— Байлгыш даа трактораа,
уулзая, гэхэ.
—Нормоёо үлүүлэн дүүргэтэрни
мүнөөдэр,
Норжомохомни, хүлеэгыш даа,—
гэхэм ха...

Дугаржап ЖАПХАНДАЕВ.

ДОЛГОР ХУГШЭН

...н үни үнгэрөө.
... газарай добо, хээгүүр
... пастууг сэсэг дахин:
... бэлэй, намарай эхин?..»
...ор хүгшэн һанаата болоно:
...н басаганиинь аяар холол.
... дурыемнай буулгана» гү
гэжэ
...аа һэн бэшэг соогоо
дуулгажа...
...ын зал соо һаруулхан,
... олон. Кино харуулхань.
... Долгор дээгүүр харанхай
... һууна.... басагаяа хүлеэнхэй.
...м зэдэлнэ ирагүү гоёор.

Хүжэ тала, сэсэг—ковер,
Үхэр малнууд ногоон соогуур
Бэлшэнэ олоороо, тэрэ саагуур.
Эреэгшэн харагдана мундуу...
«Аа! Манай фермын мүн даа...
Аяар үни тэрээниие абаашаа
хамнай.
Али, выставкын газар гээшэ гү
энэмнай?»
Долсон басаганиинь гэнтэ бии
болоод,
Дүүрэн хүнэгтэй һү бараад,
Дүтэлэн ерэбэ.... Долгор хүгшэн
Баярлаад, угтажа бодошоо
түргэн...

*

Лёля ШОЁНОВА.

ГҮЛЗӨӨРГЭНЭ

Һиимэгэр ута ногооной
Һэбхүүл дундуур хабтайгаад,
Гүлзөөргэнын набшаһата эшэхэнүүд
Гайхалтай олоор харагданхай.

Намдуу аалихан ябажа
Набшаһыиь иран харахадам,
Эдеэшэһэн улаахан гүлзөөргэнэ
«Энеэбхилэн» һуунал урдаһаам.

Барижа ябаһан түйсөө
Балайш дүүргэхээр бэшэб.
Һарбайн абаһан гүлзөөргэнэмни
Һайруулан байнал шүлһыемни.

Цыремпил ДОРЖИЕВ.

ОМОГОРХОЛ

Байгал далайгаа тойрон хүгжэһэн,
Бурядхан нютагнай дэлгэр баян
юм.
Баатар ажалай хүсөөр эбхэрһэн,—
Батахан жаргалай гуламтань мүн
юм.
Замай бэрхэшээлнүүдые дабажа
гарадаг,
Залуухан наһамнай золтой юм.
Хүсэ шадалыемнай эршэдхэн
байдаг,
Комсомол нэрэмнай хүндэтэй юм.
Буурал Саянай хормойдо оршодог.
Бурядхан нютагнай холуур
суурхаал.
Арад зоноо жаргуулан баясуулдаг,—
Алдарта партимнай сэсээр һургаал.

Ким ИЛЬИН.

ХОЖОМ НЭГЭТЭ

Сонхо дороо һуулгабаб үглөөгүүр
уляангир
Сохом ургахал тэрэм өөдөө жэлһээ
жэлдэ.
Бусажа иишэ ерээд эндээ амархаб
сэдьхэлээ хананги.
Буурал толгойтой болоһон ябахадаа
нэгэтэ.
Зэдэлмэ городой тосхон байһыень
һанахадаа
Зэргэсүүлэн үзэхэб ажабайдалай
хубилалтануудь.
Түрэл хүбүүгээ ехэ болгоһондол
тэрэнии
Түүхыень хөөрэхэдөө хамаг
зүрхэнһөө баясахаб.

Г. ЦЫБЕНЖАБОН.

ИНАГАЙ ДУУН

Уужамхан Хангилни зэрилгэтэнэ
Ухааем һэргээгээд дорюухан
Ушарһан гансамни һанагдана:
Урдаһаамни хараад хүхюухэн.

Сэлгеэхэн Хангилни зэрилгэтэнэ
Сэдьхэлым жаргуулаад дорюухан.
Сэбэрхэн гансамни һанагдана:
Сээжыем сэнгүүлээд налархайхан.

Жабартай Хангилни зэрилгэтэнэ
Жаргалым дэлгээд дорюухан.
Зулгыхан гансамни һанагдана:
Зүрхыем хүдэлгөөд илдамхан.

* * *

Татар арадай герой

Ахадүү татар арадай уранзохёолтой арад түмэнөө танилсуулха зорилготойгоор, Советскэ Союзай Герой, татар арадай үнэн хүбүүн, поэт Муса Джалилиин шүлэг болон намтарые толилбобди.

Совет ороной дүлэтэ патриот Муса Джалилиин гайхамшагта намтар, Эхэ орондоо зорюулһан үнэн сэдьхэлыень дэлгэн харуулһан шүлэгүүд хүмүүжүүлхы ехэ удхашанартай.

Намайе саазалхань, хосорхомни.
Тангаригни, теэд... тангариг бнил:
Эхэ орондоо — ами наһамни,
Эхэ орондоо — дүлэтэ дуунуудни
Нэрэ хүндэдэнь зорюулагданхай.

Эхэ орондоо халуун дураар дүүрэнги эдэ мүрнүүдые фашизмын эгээл муухай тамын газар байһан Моабитска түрмэ соо толгойн саазаар шиидхэгдээд, үглөө мүнөө үхэлөө хүлеэжэ байһан хүн бэшээ һэн. Авторынь — арадай герой, татарай гайхамшагта поэт-коммунист, Советскэ Армиин офицер Муса Джалиль бэлэй.

Муса Джалиль эдир залууһаан, гражданска дайнай дайшалхы жэлнүүдтэ, шүлэг бэшэжэ эхилээ һэн. 1919 ондо сагаантанаар хүреэлэгдэнхэй. Оренбург городой гаража байһан «Кызыл Юлдуз» («Улаан одон») гэжэ газетэдэ арбан гурбатай поэдэй түрүүшын шүлэгүүд толилогдобо. Тэрээнһээ хойшо өөрынгөө түрэл тосхондо комсомольско ячейкэ эмхидхэһэн, рабфагта һураһан ба уездком комсомолой инструктораар залуу поэт хүдэлһэн юм. 1929 ондо Москвада, ВЛКСМ-эй ЦК-да хүдэлхэ үедөө поэт коммунистическэ партиин гэшүүн болоо һэн. Мүн 1931 ондо Московско университет тэрэ дүүргээ. 1939 ондо татарска уранзохёолшодые толтойлходоо, Муса Джалиль мэдээжэ поэт болонхой, хэдэн хэблэгдэһэн номуудтай һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түрүүшын үдэрнүүдтэ поэт патриот Муса Джалиль фронто ошоһон юм. Шэрүүн байлдаанай дүлэн сооһоо тэрэнэй Советскэ ороноо, түрэл партияа магтаһан дуунууд зэдэлдэг һэн.

1942 оной намар Волховско фронт дээрэ байтараа, гэнтэ Джалиль бэшэг бэшэхээ болишоо һэн. Тэрээнһээ хойшо поэдэй хуби заяан тухай бидэнэр юушье мэдээгүй байгаабди.

Олон жэл үнгэрһэн хойно, Муса Джалильтай сугтаа түрмэдэ зобоһон бельгийскэ партизан Андре Тиммерманс гэгшэ, поэдэй түрмэ соо бэшэһэн 115 шүлэгүүдтэй бишыхан блокнодуудые Брюссельдэхи Советскэ посольстводо тушааһан байна.

Плендэ абтаад түрмэдэ байхадаа, Муса Джалиль шүлэгүүдэйнгээ нэгэндэ иигэжэ бэшээ һэн:

Үльгэртэ хэлсэдэг шэдитэй монсогтол
Үнэн дуунууд ни—ябаһан газараарни:
Эрид бэдэржэ намайе олохо гэбэл,
Эсэстэнь хүрэтэр мүшхэгты
мүрыемни!

Тэрэнэй дуунуудайнь мүрөөр мүшхэжэ, поэдэй һүүлшын үдэрнүүд тухай советскэ арад зон мэдээ һэн. Энээнһээ гадуур мэнэ һаяхан Стерлитамак городто ажаһуудаг модошо дархан Талгат Гимранов, зуруулай хорообходол адли блокнодто арабска үзэгүүдээр бэшээтэй Муса Джалилиин мэдэгдээгүй шэнэ шүлэгүүдые городойнгоо газетын редакцида асаржа үгэбэ. Гимранов хадаа Джалильтай Польшодо Радомско лагерьта байхадаа, тэрэнэй шүлэгүүдые бэшэжэ абаһан байгаа.

1942 ондо Волховско фронт дээрэ Муса Джалиль хүндөөр шархатаад плендэ абтаһан байгаа. Концентрационно лагерьта хаагдаад, арга боломжоо-

роо, түрүүшын үдэрнүүдһээ тэрэ тэрьедэхээ бэлдэжэ эхилээ һэн. Нүхэдэйнгоо дунда тэмсэлдэ дуудаһан өөрынгөө шүлэгүүдые тараадаг ба политическэ ажал хүдэлмэри тэрэ ябуулдаг байгаа. Тэрэнэй түсэбынь бэеэүүлэгдээгүй үлэшөө һэн. Подпольно организаци толгойлһон хэдэн хүнүүдые гестапо бариад, Берлиндэ абаашажа, Моабитска түрмэдэ хаяа һэн. Эдэнэй тоодо Джалиль оролсоо. Немецкэ арадай вождь Эрнест Тельманэй удаан хаагдаһан Моабитска түрмэдэ жэлһээ үлүү өөрынгөө һүүлшын сагые Джалиль хүлеэгээ. Тэрэ хадаа 1944 оной январиин 10-най үдэр саазалагдаһан байна.

Муса Джалилай Моабитска тетрадьһаа абтаһан шүлэгүүд ород ба бусад хэлэнүүдтэ оршуулагдаад, газетэдэ, журналнуудта толилогдоһон, ном болгожо хэблэгдэһэн байна. Мүнөө үедэ поэдүүд тэрээнэй эгэрэшэгүй хатуу зориг тухай, һайхан арюун сэдьхэл ба баатарлиг тэмсэл тухай шүлэгүүдые бэшэжэ, араднай тэрээнэй алдар солые магтан дуулана. Иигэжэл мүнхэ алдар гээшэ эхилдэг бшуу.

Дайн дажар, түрэлхидтэеэ, илангаяа үхибүүдтэеэ хахасалга, нүхэдэйнь дайнда уналга, хүбүүгээ гээһэн эхын гашуудал ба дайсадай шунахай хархис хэрэгүүд — иимэ темэнүүдээр олонхи шүлэгүүдынь бэшээтэй.

Дайнай урдашье, дайн соогууршье түрмэдэ байхадаашье Муса Джалилиин бэшэһэн шүлэгүүд сооһоо тэрэнэй хэды ехээр илалтадаа найдажа шүтэнхэй байһыень, арадтаа, Эхэ орондоо гүнзэгы дуратайень, Коммунистическэ Партидаа бэеэ үгэнги байһыень бидэнэр мэдэбэбди. Поэдэй бүхы ами наһаниинь энэ шүлэгүүд сооһоо гэрэлдэл адли элеэр харагдажа байна. Тэрэ бэшэһэндээ адляар ажаһуугаа, ажаһууһандаа адляар бэшээ ха юм.

Поэдэй бэшэһэн лэ дүлэтэ мүрнүүдтэнь авторэй арюун ухаан сэдьхэлые мэдэрнэбди. Түрмэдэ зобожо байхадаа, Октябрьска революциин ойн баярта зорюулһан тэрэнэй шүлэгынь бидэнэй сэдьхэлые гүнзэгыгөөр хүдэлгэнэ. Тэрэ хадаа манай үхибүүд тухай хододоо бодожо ябаа. Ерээдүйдөө айхабтар баатаар этигэжэ найдан, поэт иигэжэ хандана:

Үүрэй толоноор хүнхинэг лэ
Үргэн талаарнай тракторнууд!
Нарандор һүхэнүүд яларaг лэ!
Найгалзаг лэ тарян далайнууд!

Эхэ оронойнгоо хүндэ хүшэр сагуудые үзэжэ байгаад, тэрээн тухай түрмын харуулшадай худал үгэнүүдһээ бэшэ ондоо юумэ дууладаггүй, үхэлөө хүлеэжэ байһан хүн аад, иигэжэ бэшэхэдээ нангин илалтадаа хэды шэнээн шүтэнги байгааб!

Өөрынгөө эсэстэ дүтэлхэ бүреэ тэрэнэй зоригтой зүрхэн бүри ехээр яларан носоо. Советскэ уншагшад инаг поэдээ «манай Юлиус Фучик» гэжэ ямар зүбөөр нэрлэнэб!

Муса Джалилиин поэзи найруулгынгаа түхэлөөр ондоо, ами наһандаа аргагүй ехэ дурлалгаар, эрэлхэг зоригоор ба гүнзэгы лиризмээр дүүрэнги.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда немецко-фашистска булимтарагшадтай тэмсэхэдээ, гайхамшагта эрид хатуу байһанайнь ба шэн зориг харуулһанайнь түлөө поэт-коммунист Муса Джалильда Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгогдобо гэжэ, бидэнэр дуулажа, ехээр баярлаабди. Иигэжэ Эхэ оромнай үнэн сэхэ хүбүүгээ мүнхэлөө бшуу.

Алексей Бадаев.

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ ХҮСЭЛНҮҮД

Т. АНДРЕДЭ.

Архигүйл эндэ. Теэд нюдэнэймнай нёлбоһон
Арюун ундамнай болог лэ дуһалан.
Аягалая, нүхэд! Тэрэ бидэндэ хүрэхэ,
Алаг зүрхымнай һэтэ хайраха.
Зоболон уйдхартай сугтаа хамта
Зүрхэнэй шархын үбшэн дэгдүүжэн.
Аягалаял тэрэнээ! Теэд, тэрэ үбшэнтэй
Арилаг лэ юрэдөө дүшэн гурбадахи он.
Бүхөөр хаагаад бидэниие түрмэдэ
Буурал һахалта, арилхаш гү, инхэдээ?
Бүмбэрсэг дэлхэйе орхижо хэтэдээ?
Баяртай! найданаб ерээдүйн жаргалдаа.
Баринаб духаряагаа, бариял барандаа..
Залуу ами наһан таһалагдахаяа болиг ло!
Халуун шуһамнай хүнэгөөр адхараа!
Ядарал зоболон хойшолонгүй замхаг лэ!
Яларaг лэ наран сээжэдэмнай бадараад!
Дүтэлжэ байгаа шэнэ жэл асараг лэ
Шүтэжэ хүлеэһэн эрхэ сүлөөемнай.
Бидэнэй гарнуудые гэнжэһээ мулталаг лэ
Аршаг лэ нюдымнай, гашуун нёлбоһыемнай.
Шэнээтэй гэрэлээрээ бэеымнай дулаасуулан,
Шэрүүн түрмын ханяада абаашаг лэ.
Удангүй нүхэдтэймнай бидэниие уулзуулан,
Угтамжын баяр жаргал үзүүлэг лэ!
Халуун тэбэрилдээн тиихэдэ болог лэ,
Хүнүүдэй нюурта жаргалай нёлбоһон.
Бидэнэй хүндэдэ алаади шараг лэ,
Түрэл гэрэйм түрэл пеэшэн.
Үхибүүд уулзаг лэ инаг эсэгэтэеэ,
Үнэн һамганиинь наһанайнгаа нүхэртэеэ.
Хүүсмэ һайндэрэй столдо сугларжа,
Хуушан жэлээ тиихэдэ үдэшэжэ,
Хүндэтэ шэнэ жэлээ ёһолон угтахаяа;
Илалта тухай шүлэгүүдые уншажа,
Хамта хүхюутэй зэргэлэн зугаалжа,
Хөөһэтэһэн хундагануудаа үргэжэ байхаяа...

1944 он, январиин 1.
Ородһоо А. Бадаев оршуулба.

ҺҮҮЛШЫН ШҮЛЭГ

Алтан дэлхэй яларанхай,
Аяар холоһоо харагданхай.
Түрмэдэ шнигтэй харанхы,
Томо суурга үүдэндэнь.

Буржагар үүлэн соо хүхюутэй
Бишыхан шубуун шунгана.
Хүндэ гэнжээр хүлеэтэй
Хүйтэн шабар дээр хэбтэнэб.

Улаан сэсэгхэн сүлөөдэ,
Ургана шүүдэртэ угаагдажа.

Үнинэй хэбтэнэб түрмэдэ
Үбшэн зоболондо дарагдажа.
Амиды ябаха дуратайб,
Арюун мүрнүүдни гэршэлэг лэ.
Эндэ үхэжэ хэбтэнэб,
Энэ — һүүлшымни шүлэг лэ!

Август, 1943 он.
Моабитска тетрадьһаа.
Ородһоо А. Бадаев оршуулба.

БУ ЭТИГЭЭРЭЙ!

Намайе унаа, гээгдээ, һалаа гээд,
Наанаһааш гэнтэ мэдээсэл ерэжэ магадгүй.
Наһанайм инаг, тэрээндэ бү этигээрэй,
Нам тухайгаа нүхэдни тиигэжэ хэлэхэгүй.

Улаан тугтаа үгэһэн тангаригни уряална,
Урагшамни намайе улам ехээр дабшуулна.
Унаад хэбтэхэ эрхэтэй аалби тиихэдээ?
Үлөөд гээгдэхэ нюуртай аалби тиихэдээ?

Намайе Эхэ орондоо урбаа, бузарлаа гээд,
Наанаһааш гэнтэ мэдээсэл ерэжэ магадгүй.
Наһанайм инаг, тэрээндэ бү этигээрэй,
Нам тухайгаа нүхэдни тиигэжэ һанахагүй.

Эхэ ороноо, шамаяа хамгаалхаяа шамдаад,
Эрэлхэг зоригтой абаалби гартаа автомат.
Эхэ орондоо, илдамхан инагни, шамдаа
Урбаа гээшэ һаа,
амиды ябаһанайм хэрэггүй даа.

Намайе һалаа, Муса үхөө, хосороо гээд,
Наанаһааш гэнтэ мэдээсэл ерэжэ магадгүй.
Наһанайм инаг, тэрээндэ бү этигээрэй,
Нам тухайгаа нүхэдни тиигэжэ һанахагүй.

Хүйтэн бэеыем дайсадууд газарта булахал,
Хүсэтэ дуумни булагдаад орхихогүйл, илахал.
Үнэнэй түлөө амяа дууһан үгөө һааш,
Үхөө гэжэ
хэн шамайе хэлэхэб даа!

1943 оной ноябриин 20.
Ц. Бадмаев оршуулба.

Эхилэн бэшэгшэдэй найруулганууд тухай

...м найруулгануудые уншажа ...д һуухадаш, ухаан бодол... шэнэ һонин юумэ хаха эсхэг...рохогүй, сэдьхэл зүрхэншни ...хээр долгисохогүй байдаг. ...рөө һайн зохёол али нэгэ та... заатагүй хүнэй ухаанда ха...һан байха ёһотой. Совет... литературада уран хурса ...нуудые үтэжэ байгшадай нэ... Овечкиниие абаад үзэе: энэ ...хёолшо хүдөө нютагай юрын ...үдые тодорхой шадамараар ...һан очеркнуудаараа суурхан... Колхозой байдалые уран бэр...харуулжа шададаг Г. Никола...хай уншагшад һайн мэдэхэ. ...ёрой бэшэдэг дүй дүршэлынь ... ехэ илгаатай юм. Теэд, ун...шта Овечкиншье, Николаева... адли хүндэтэй, адли нэрэ соло... уранзохёолой номууд ухаан бо... ёһото хоол тэжээл болоно ... Бүдүүн тэдыгээр жэшээ аба...эбэл, хилээмэтэй байхадаа ...аа заабол арсаха ёһотой бэ...рин эдеэ хоолой эдэ хоёр ...нэй организмда адли шухала

...ээ хилээмэнэй орондо модо...бэдэһэ худхаһан гурил үгөө ...ниие хорото мэхэ гэжэ хэн...рлэхэ бэшэ аал? Тэрээн шэн...отой һайн зохёолой орондо, ...эн жэжэ рассказ дурадха... уншагшад гомдохо байна. ... найруулга бэшэхэ ёһотойб гэ... заахань бэрхэтэй. Тиимэ ре...айхашьегүй. Харин ямар рас...бэшэхэ ёһогүйб гээ һаа, үшөө...рюусажа боломоор гээшэ. ... газаашаа тараба, газаань ... түлэг халуун болонхой.

Бадма колхоздоо хүндэтэй үбгэн, хүбүүд, басагадынь мүн эндэ хүдэлдэг. Бадмын досоо ехэ тэнигэлэн. Бадма ехэл баяртай,—гэхэ мэтээр арбаад гаран хуудаһан дээрэ найруулга бэшээгүйнь дээрэ.

Ямар ушарта найруулга бэшэгдэжэ болохоб гэһэн асуудалда үгтэхэ харюу шэбшээд үзэе. Жэшээлхэдэ, танай сайгаа ууҗа һуутар, нүхэртнай газааһаа хүхэ сагаан болошонхой харайжа ороод: «тэндэ... баруун гүбөөгэй саана...» гээд амяа абажа ядан байг даа. Та стакантай сайгаа саашань түлхижэрхёод, нүхэрэйнгөө хажууда һүрэн хүрэжэ: «Юун болооб, юун болооб?» — гээд гарһаань угзаран байхалта.. Энэтнай найруулга болохо зэргэтэй. Юундэб гэхэдэ, тэрэ газааһаа ороһон нүхэр ямар нэгэн тон юрэ бусын ушарай тохёолдоһон дээрэһээ иимэ ехээр сэдьхэлээ долгисоо ёһотой. Уранзохёолшо мүн тиигэжэл сэдьхэлээ долгисоо һаа, гуурһа гартаа абажа, саарһа урдаа дэлгэхэ байна.

Үшөө нэгэ жэшээ. Танай ехэтэ хүндэлдэг буурал сагаан толгойтой үбгэн бии байха. Таниие дахуулаад, ой соогуур ябаха дуратай. Таашье тэрээнтэй ябаха дуратайт. Тэрэ үбгэн үгэ зутаагаар хомор, үлүү шашаха ябадалые муушаадаг. Теэд, юундэ Та тэрээнтэй эсэшэ сусашагүйгөөр дахасалдан, буртаг шэрэнги соогуур жүдхэнэбта? гансата, гэнтэ Таниие зогсоогоод, мэхэтэйгээр энеэбхилэн, ямар нэгэн набша заажа, яахадаа иимэ түхэлтэйб гэхэ гү, али үшөө нэгэ иимэрхүү асуудал табиха. Тиихэдэнь Та: набшаһан хадаал набшаһан, ондоо юумэнь үгыл гэхэт. Тэрэнэйтнай һүүлээр үбгэн одоошье зугаалжа орохо. Танай урда һаб һаяхан амигүй шэнги байһан ой гэнтэ түмэн нюдөөр хаража, түмэн ондоо гайхамшаг ургамалнуудай амисхаалаар һэрюу даажа үзэгдэхэл! Энэ буурал һахалтатнай үбгэ эсэгэнэрһээ дамжажа ерэһэн, зуугаад жэлдэ суглуулагдажа тобшологдоһон тэмдэглэлнүүдые үе залгуулан та залуу нүхэртөө хөөрэжэ байна гээшэл. Энэ үбгэнэй хөөрөөн танда һонирхолтой гү?—Айхабтар! «Ажабайдалдатнай туһатай гү? ухаан бодолыетнай шэнэ сэсэн ухаагаар баяжуулна гү? — Баяжуулна! Энэл бодото һайн найруулга болохо байгаа, энэ үбгэн ёһотой уранзохёолшо гээшэл даа.

Редакцида ерэһэн найруулгануудые шэнжэлэн хаража үзэхэ ёһотой аал, юун басниаа хөөрэнэб гэһэн гайхал түрэжэ магад. Тиимэһээ тэдэ найруулгануудые хаража үзэебди. Нүхэр Ц-Д Хамаевай (Бичура) хоёр найруулга. Нэн түрүүндэ, уншагшын анхаралые тогтоожо шадамаар байна. Эдэ найруулганууд хүүгэдтэ зорюулагданхай.

Илангаяа түрүүшынь, «Гайхалтай шалбааг» гэжэ найруулга өөрынгөө уран хурсын талаар хүнэй дура буляана. Найруулгын герой—бага наһанай хүбүүхэн. Оршон дэлхэйн тэрээндэ хамаг нюусаяа һаял нээжэ байнхай. Бороогой һүүлээр, газаа хэды зохид бэ! Тэрээхэн шалбаагшье хажуудань ошоод харан гэһээ ямар нэгэн үзэгдөөгүй һонин толи шэнги байбал. «Юундэб гэхэдэ, тэрэ шалбааг оёоргүй аймшагтай гүнзэгы далайн уһандал һүреэтэйгээр лүнхын харлаад, досоогуурнь тэнгэриин үүлэд нүүжэ байба». Нүхэр Хамаев оршон тойронхи юумые уран нюдөөр хаража шададаг, үлүүсэ шашангүй тобшохоноор тэрэнээ хөөрэдэг, иимэ нэгэ һайн талатай. Гомбожап Базаржапов (Кяхта) хэдэн найруулгануудые эльгээһэн байна. «Цырен» гэжэ найруулгынь нүгөөдэ найруулгануудһаа дээшээ шэнги. Яруунаһаа Б. Жанчипов, Кяхтаһаа Арья Дашиев, Закаменһаа нүхэд С. Тарбаев, Ф. Цыденжапов найруулгануудаа эльгээһэн байха юм. Тарбаев Цыденжапов хоёрой найруулганууддай һайн талань гэхэдэ, эдэ нүхэд байгаалиие һонирхон шудалдаг, ан гүрөөһэ, галуу нугаһадай аяг аашые мэдэдэг, ямар сагта, хаана тэдэниие агнаха ёһотойб гэхэ мэтэ һонирхолтой юумэ хөөрэдэг байна. Зүгөөр, эдэ нүхэдэй уран гуурһан хүсэд шадабаридаа хүрөөдүй, хэлэнэй болон композициин талаар эдээндэ ехэхэн һуралсал хэрэгтэй.

Хэжэнгэһээ Д. Доржигутабай, Иркутска областьһоо Г. Даржаев гэгшэд үхибүүдэй бэшэ, харин бэе хүсэһэн зоной уншаха найруулганууды эльгээгээ. Үхибүүдтэ зорюулһан найруулганууд редакцида олоор ороно. Бидэнэй хойноһоо дабшалдан ябагша бага наһатай нүхэдөө һайн һайханаар хүмүүжүүлхэ зорилготой зохёолнуудые олоор бэшэхэ ёһотойбди. Теэд, уранзохёолшоднай үхибүүдэй жанрые бэшэнһээ бэлэн гэжэ һанадаг бэшэ аа гү? гэһэн һэжэг түрэнэ. Тиигээ һаа, тон буруу бодоно гээшэ. Ехэ литератураһаа хараад үзэхэдэшье, Л. Н. Толстой далаад наһатайдаа үхибүүдтэ үльгэр бэшэжэ эхилһэн; В. В. Маяковский гушаадтай болоҗо ябахадаа үхибүүдтэ шүлэг бэшэһэн байдаг. Залуугаар (27-тойдоо) наһа бараһан Лермонтов үхибүүдтэ зорюулһан зохёол бэшэжэ үшөө үрдсэгүй юм. Үхибүүдтэ гэжэ бэшэһэн зохёолнууд ухаанайнгаа гүнзэгыгөөр, уран хурса хэлээрээ арадай аман зохёол мэтэ тодо һонор байха ёһотой. Иимээр зохёолоо найруулхын тулада ажабайдалай далай соогуур нилээд удаан тамарһан, олые үзэһэн байхал ёһотой болоно бэзэ. Нүхэд Г. Доржиев, Д. Доржигутабай гэдэгүүдэй үүсхэл һайшаалтай гэхээр байна. Г. Доржиев инаг дуран тухай яһала һонирхолтойгоор, яһала тодоор бэшээ. Тиигэбэшье нэгэл дутуутай гэжэ һанамаар. Тэрэнь юуб гэхэдэ, композициин талаараа иимэрхүүгээр «бүтээлдэһэн» найруулганууд ородой литературада олон байдаг. Д. Доржигутабайн һайн талые тэмдэглэе. Энэ нүхэр зохёолдо орожо шадамаар, бодото һонин юумэнтэй ушарбал, тэрэнээ хайша хэрэг орхидоггүй, ханамжатайгаар өөртөө тэмдэглэжэ абадаг зантай. Уранзохёолшо хүндэ иимэ заншал ехэл шухала гээшэ. Зүгөөр, «Хилэ дээрэ болоһон ушар» гээшэнь үшөө хүсэд найруулга боложо шадаагүй гэжэ һанагдана.

Манай хүндэтэ жанр—найруулгада түрэл үшөө нэгэ жанр бии байха. Тэрэмнай очерк болоно. Очеркые залуу уранзохёолшод газаашалха ёһогүй. Энэ жанр хүнэй нюдые мэргэн болгодог, «худалаар» хэлэхэдэ дурагүй хатуу зантай юм. Найруулгануудһаа гадна, уран найруулгатай очерк бэшээд туршахада муу байхагүй.

Түрүүшынгээ зохёолнуудые эльгээжэ байгаашадта, манай литературын үнэтэй сэнтэй залуу бэшэгшэдтэ үнэхөөрөө уран нарин «дархашуул» боложо мэргэжэхыень хүсэе.

Н. Дамдинов.

Агуухэ хитад арадай гайхамшагта искусствын түлөөлэгшэд

Арадай дуу ба хатарай ансамбль Советскэ Союзда гастролёор ерэжэ, түрүүшынгээ концертнүүдые Улан-Удэдэ харуулжа, республикымнай столицын ажалшадые ехээр һонирхуулба. Энэ ансамбль МНР-эй аймагуудаар, хото городуудаар һара тухай ябажа, гайхамшагта искусствааараа Монгол ороной арад түмэнэй һайшаал, магтаалда хүртэһэн байна.

1948 ондо КНР-эй Порт-Артур (Луйда) ба Дальний городуудай ажалшадай уран дуушад, хатаршад, хүгжэмшэд, наадагшадай дундаһаа онсо шалгарһан, уран бэлигтэй хүнүүд сугларжа, арадай хатар ба дуунай ансамбль байгуулһан юм. Тэрэ сагһаа хойшо 8 жэл үнгэрөө. Энэ хугасаа соо ансамблиин коллектив КНР-эйнгээ бүхы томо томо городуудаар, арадай демократиин оронуудаар концерт, наада табижа гастролёор ябаһан ба хаа хаанагүй мэдээжэ, бэлигтэй коллективүүдэй нэгэн болон тодороо.

«Хамтын хүсөөр кооператив байгуулая» гэһэн дуугаар Хитадай ансамбль концертээ нээгээд, коллективизациин асуудал шиидхэжэ байһан Хитадай Арадай Республикын мүнөөнэй байдалые ирагуу эгэшэг аялгаар магтан дуулана. Вождь Мао Цзэ-дунай уряагаар бүхы хитад арад жагсан бодожо, хамтын ажалда нэгэдээд, хооһон байһан талые, зэрлиг байһан дайдые һалбаран сэсэглээшэ орон болгоо гэжэ энэ дуун соо дуулагдана.

«Ярилдаһаар байтараа үүр сайлгаа» гэжэ Зүүн-Хойто Хитадай арадай шог дуун, «Шэнэ жэлэй уулзалга» гэжэ түрхэмүүдтээ айлшалһан анхан гэрлэгшэдэй жаргал тухай шогтой, гунигтай дуунууд уран, ирагуугаар дуулдана.

Хитад арадай хатар ба дуунай ансамблиин хоорто үсөөншэг хүн хабаадана, гэбэшье, дуунуудаа тон шадамараар дуулана.

Мүн тус ансамблиин хореографическа номернууд онсо өөрэ түхэл шэнжэтэй, һонирхолтой, баян байна. «Барабанта хатарые» хүн зон ехээр һонирхоо. Үзүүртээ һабхаг сасагтай ута ооһортой дохюур бариһан, гонзогорхон барабануудые урдаа зүүһэн, таряашад боложо хубсаланхай хүбүүд, басагад шуран солбоноор хатаржа, хитад арадай баяр баясхалантай, соггой хүхюу байдалые эли тодоор харуулна. Ансамблиин хатаршад «Украинын пляска» амжалтатай һайнаар наадаа.

Зүгөөр, «Линхуа сэсэг» гэжэ хатар онсо һайхан түхэлөөрөө сугларагшадые гайхуулаа. Нэгэшье долгигүй нуурай нюруу дээгүүр агаарай аалихан амисхаалда туугдан тамарһан

линхуа сэсэг шэнгеэр хэдэн басагад сценэ дээрэ гаража ерэнэ. Тэдэниие харахада, хүлөөрөө ябана гэжэ этигэмээр бэшэ. Ута платинуудайнь хормойн үзүүртэ һалбаран задарһан линхуа сэсэгүүд хадхаатай...

Мүнөө «Линхуа сэсэг» танца

агуухэ хитад арадай эрхэ сүлөөтэ, жаргалта байдалые харуулһан хатар танца болон хаа-хаанагүй дэлгэржэ, уран-һайханай самодеятельностиин коллективүүдэй, тэрэ тоодо манайшье улан-удынхидэй репертуарта ороо.

«Ордос хатарынь» бүришье һонирхолтой. Хитадтахи ордос монголшуулай эрхэ сүлөөтэ, жаргалтай хүхюун байдал, хэдэн зуун жэлэй дарлалтаһаа сүлөөрһэн арадай баатарлиг хүсэ шадал, шэн габьяата ажал харуулагдана. «Найман хормойто» гэжэ нэрэтэй үльгэр, туужада дурдагдадаг монгол угсаата эхэнэрнүүдэй урданай тэрлигтэй, хитадшалһан энгэрээр, зүүн баруун ташааһаа доошоо угалзаар шэмэглэгдэһэн Үбэр Монголой эрэшүүлэй тэрлигтэй басагад, хүбүүд гаража, шуран солбон хүдэлсөөрөө хатарай гоё һайханиие харуулна.

Ансамблиин эмэгтэйшүүлэй болон эрэшүүлэй хоорнууд хэдэн олон дуунуудые дуулажа, ехэ һонирхол үүсхээ. Эндэ «Сэсэг таалга», «Дурлаһан инагтаа ошолго», мүн «Талада юушье найганагүй», композитор Захаровай «Хэн тэрээниие мэдээб даа...» гэһэн хитадород дуунуудые уран гоёор, ирагуу һайханаар эхэнэрнүүдэй хоор дуулаба.

Хитад арадай инструментнүүдэй оркестр тон халуунаар угтагдаа. Илангаяа «Шубуудай жэргээн» гэжэ хүгжэмтэ номерые уран гоёор гүйсэдхөө.

«Барас агналга», «Чю дзян» «Гурбан харгын бэлшэртэ», «Зуун сэрэгээр Вэй хэрэмые добтолон абалга» гэһэн Бээжэнэй классическа оперонуудай отрывогууд улан-удынхидые хитад ороной урдын ехэ түүхэтэй, гайхамшаг заншалта зохёолтой танилсуулаа.

Дуушад Ся Шин-чун, Сун Юй, Мун Шо-тэ, Бао Ен-и, хатаршад Шэн Мей-юй, Чжан Чу-лай, Чжан Тэ-хуа болон бусад артистнуудай һайнаар наадаһые онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Мүн дирижер Ван Шилу Гоу Цзэ-чун хоёрой хүтэлбэрилһэн хүгжэмшэд хитад арадай хүгжэмэй һайхан аялгатай маниие танилсуулба.

Ансамблиин түгэсхэлэй концертын Бурят-Монголой оперо ба баледэй театр соо болоһоной һүүлээр ансамблиин бэлиг түгэс коллективтэ амаршалгын адрес, бэлэг, баглаа сэсэг барюулагдажа, совет, хитад арадуудай хоорондохи ахадүүгэй, халуун хани барисаае харуулһан уулзалга болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1.«Зуун сэрэгээр Вэй хэрэмые добтолон абалга» гэжэ Бээжэнэй классическа оперын отрывогай эпизод. 2 .«Барабанта хатарые» наадалга. 3. Ансамблиин эмэгтэйшүүлэй хоор. 4. Ансамблиин түгэсхэлэй концертын һүүлээрхи бэлэг барилга.

А. Плишкинагай,
А. Кирпшын,
Б. Бадараевай текст.
А. Мантаевай фотонууд.

Суэцкэ канал тухай асуудалаар Лондонско конференци дээрэ

ЛОНДОН, августын 17. **(ТАСС-эй тусхай корр).** США, Швеци, Португали, Итали ба Индонезиин түлөөлэгшэд зүбшэн хэлсэгдэжэ байһан асуудал тушаа өөһэдынгөө правительствонуудай хараа бодол тухай үсэгэлдэрэй үдэрэй заседани дээрэ хэлэһэн байна.

США-гэй гүрэнэй секретарь Д. Даллес түрүүлэн үгэ хэлээ. Суэцкэ канал ба тэрээнэй алба захиргааниинь анха бии болоһон сагһаа хойшо уласхоорондын шэнжэтэй байгаа гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Суэцкэ канал хадаа Европын ба Азиин олон оронуудай «тон щухала һудаһаниинь» байһан байгаа, мүнөөшье байһаар гэжэ Даллес хэлэбэ.

Суэцкэ каналай компаниие национальна мэдэлдээ оруулха гэһэн Египедэй шиидхэбэри тухай хэлэхэ зуураа, Даллес иигэжэ хэлээ: «Египедэй правительство бүхы таарамжатай аргануудые хэрэглэн, өөрынгөө орониие материальчашье, моральнашье талаарнь бэхижүүлхэ арга боломжотой». Тиихэтээ хамта США-гэй гүрэнэй секретарь иигэжэ хэлээ: Египет хадаа «национальна политикаһаа боложо зарим оронуудые газаашалха гээд байгаа һаа, тэдэ оронуудай суднанууд болон ашаануудай каналаар гараха ябадалые элдэб олон далда аргаар удааруулжа, бэрхэшээлтэй, ашаггүй болгожо» шадаха байна. Египет һэлмын эшэһээ бариха гэжэ оролдоно. Тэрэ хадаа энэ һэлмээрээ олон нацануудай экономическа ажабайдалые һандаргажа шадаха байна».

Даллес доро дурсагдаһан гол удхатай түсэб дурадхаба:

1. Канал хадаа сүлөөтэйгөөр ябаха уласхоорондын уһан зам хэбээрээ байжа, Суэцкэ канал тухай 1888 оной конвенциин ёһо гуримай үндэһөөр хэрэглэгдэхэ зэргэтэй.

2. Ямаршье национальна политика каналай алба захиргаанда нүлөө үзүүлхэ ёһогүй.

3. Канал дээрэ ба тэрээнэй алба захиргаанай талаар Египедэй бүхы хуулита эрхэнүүд болон интересүүд мэдэрэгдэхэ ба хангагдаха ёһотой, мүн олзо доходһоо таарамжатай зохидоор тэрээндэ үгтэжэ байха зэргэтэй.

4. Суэцкэ каналай компанида та[..]гуу зохид түлбэриин үгтэжэ байха тушаа зохихо хэмжээ абтаха ёһотой.

Суэцкэ канал тухай асуудал Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида харагдаха зэргэтэй гэжэ Швециин түлөөлэгшэ Унден мэдүүлбэ:

Португалиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Кунья США-гэй делегациин оруулһан дурадхалые зүбшөөжэ байһанаа элирхэйлээ. Удаань Индонезиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Абдулгани үгэ хэлээ. Үнэн бодото байдалые зүбөөр элирхэйлһэн туладань тэрээнэй үгэ анхаралтайгаар шагнагдаа.

Суэцкэ каналай асуудал тушаа хэлэхэ зуураа, Индонезиин түлөөлэгшэ энэ уһан зам ба тэрээниие тойроһон газарынь Египедэй таһаршагүй хубинь юм, энээниие Английска правительство мэдэрһэн байгаа, тиимэ болохолоороо каналай компаниие национальна мэдэлдэ оруулхаһаа урда тээ, энэ талаар ямаршье хубилалта байгаагүй, оруулһан хойноншье байха ёһогүй гэжэ хэлэбэ.

1888 оной конвенциин гол щухала статьянуудые анхаралтайгаар шэнжэлжэ үзөөд байхадаа энэ конвенци суднаар сүлөөтэйгөөр ябахые саашадаашье хангаха байна гэжэ ойлгобоб гээд тэрэ хэлэбэ. Тус конвенцидэ хабаадагшадай тоо дэлхэйн мүнөөнэй байдалтай зохилдуулагдан олошоруулагдажа болохо байна.

Суэцкэ каналые ашагтайгаар хэрэглэлгэ хадаа Египедэй интересүүдтэй зохилдохо байна, бүхы оронуудай суднанууд сүлөөтэйгөөр, ямаршье газаашалгагүйгөөр каналаар ябадаг байха ёһотой гэжэ Индонезиин түлөөлэпшэ үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

Франциин түлөөлэгшын дурадхалаар үгэ хэлэлгэ үглөөдэрэй заседани дээрэ үргэлжэлүүлэгдэхэ болобо.

Удаадахи заседани августын 17-до болохо байна.

Суэцкэ канал тухай асуудалаар Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй секретариадай Мэдүүлгэ

ВЕНА, августын 16. (ТАСС). Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй секретариат Мэдүүлгэ толилоо. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Уласхоорондын шанга байдалай һуларжа байһан тиимэл үедэ арсалдаата асуудалнуудые нацанууд үнэн зүбөөр шиидхэхэ, хүсэ хэрэглэлгэһээ арсаха ёһотой байгаа гэжэ сохом хүлеэхээр байгаа. Гэбэшье, Суэцкэ каналые Египедэй национальна мэдэлдээ абаһан тушаа хэлэгдэһэн зарим үгэнүүд дэлхэйн олониитын һанаае зобооно.

Элдэб гүрэнүүдэй сэрэгэй хэмжээнүүдые абажа, политическэ харюусалгата ажал-ябуулагшадай зүгһөө заналта хэһэн үгэнүүдые хэлэжэ байһан, оршон байдал эб найрамдалые хүсэдэг бүхы хүнүүдэй һанал сэдьхэлые зобооно.

Дурсагдаһан асуудалаар тус тус хүнүүд ондо ондоо хараа бодолтой байбашье, нацануудай хоорондохи харилсаанай урдын арга методүүдые дахяад хэрэглэхые хэншье хүсэнэгүй. Иимэ хүсэ хэрэглэдэг арга методһээ арсаха шухала байна бшуу.

Уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые хүсэ хэрэглэн шиидхэхэ тэһэн ябадалые эб найрамдалай түлөө боложо байһан бүхы дэлхэйн хүдэлөөн лондонско конференциин болохын урда тээ үшөө дахин буруушаана.

Эб найрамдалай түлөө боложо байһан бүхы дэлхэйн хүдэлөөн хадаа лондонско конференциин ямар шэнжэтэй байһанда сэгнэлтэ үгэнэгүй, энэ конференциин ямар үрэ дүн үгэжэ болохо байһые уридшалан тодорхойлногүй. Теэд асуудалые зүбөөр шиидхэлгэдэ тус конференци туһалжашье магад гэжэ найдахаар. Тиигээшье һаа, хамаатай оронуудай хоорондо имагта хэлсээ хэжэ, асуудалые шиидхэжэ болохо юм гэжэ эб найрамдалай түлөө боложо байһан бүхэдэлхэйн хүдэлөөн найдажа байһанаа элишэлэн мэдүүлнэ. Иимэ шиидхэбэри гаргахадаа Египедэй хүсэд бэеэ даанхай, эрхэ сүлөөтэ байдалые, мүн каналые хэрэглэдэг оронуудай хуулита хүсэлнүүдые хараадаа абаха ёһотой.

Эб найрамдалай түлөө боложо байһан Бүхэдэлхэйн хүдэлөөн Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Уставай үндэһэ һуури болгошо эдэ гол ёһонуудые дэмжэхэ уряатайгаар элдэб оронуудай олониитэдэ хандана, мүн эдэ гол ёһонуудые хододоо баримталхыень правительствонуудые уряална.

Арабска оронуудта бүгэдэниитын забастовко боложо байна

КАИР, августын 16. (ТАСС). Суэцкэ каналай компаниие национальна мэдэлдээ оруулха тухай Египедэй шиидхэбэриие зүбшөөжэ байһанаа, мүн египет арадай хуулита эрхэдэ халдажа байһан баруун гүрэнүүдэй империалистическэ политикада эсэргүүсэжэ байһанаа элирхэйлхэ бүгэдэниитын забастовко арабска оронуудта мүнөөдэр боложо байна.

Египедтэ 24 часай забастовко үнгэргэхэ гэһэн шиидхэбэриие бүхы профсоюзууд, заводууд болон фабрикануудай хүдэлмэришэд, али бүхы транспортын хүдэлмэришэд, гүрэнэй албахаагшад, эмхи зургаанууд, банкнууд болон предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд дэмжэбэ. Августын 15-най һүни Египедей бүхы территори дээрэ түмэр замай, гол мүрэнэй ба городской транспортын ябалга бүримүһэн зогсоогдоо. Агаараар ябалга 24 часаар зогсоогдожо, уласхоорондын ба дотоодын авиазамуудай аэродромууд хаагдаа.

Гансахан лэ Суэцкэ каналай хүдэлмэрилэгшэд забастовкодо хабаадуулагдангүй, каналаар ябалга урдынхи хэбээрээ үргэлжэлүүлэгдээ гэжэ хэблэл бэшэнэ. Мүн тэрэшэлэн электростанци, телеграф, телефон болон радиостанци хүдэлмэрилжэ үргэлжэлөө. Каирай үйлсэнүүдтэ журам һайнаар сахигдана, ажана амгалан байна.

Египедэй арад амгалан ёһоной забастовкодо хабаадаха хуулита эрхэеэ, республикынгаа бэеэ даанхай байдалые хамгаалхаар эрид шиидэнги байһанаа харуулна.

Иорданида бүгэдэниитын забастовко болобо

КАИР, августын 17. (ТАСС). Мен-агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Египедтэй һаналаа нэгэдэлгэдэ зорюулагдаһан забастовко үсэгэлдэр бүхы Иордани дотор болобо. Столицада правительственна эмхи зургаанууд болон предприятинууд хаалтатай байгаа. Олон зоной хабаадалгатай антиимпериалистическэ демонстраци болоо.

Амманда ехэ митинг боложо, тэрээндэ хабаадагшад багдадска хэлсээнһээ гаража, империалистическэ эзэрхэлгэһээ ба нүлөөһөө сүлөөрхыень, арабска оронуудай арадуудай ниитэ тэмсэлдэ хамжахыень Иракын правительствые уряалаа.

Али-Сабри Лондо[...]

ЛОНДОН, августын 1[...] Египедэй президентын [...] начальник Али Сабри [...] үдэшэ Лондон ерэбэ.

Бэеэ даанхай бай[...] болоһоной ойн [...]

ДЖАКАРТА, авгус[...] (ТАСС). Бэеэ даанхай [...] болоһоор 11 жэл гүйсэ[...]рые Индонези мүнөөдэр [...] Ойн баярта зорюулагдаһ[...]ментын тусхай сесси бол[...] рээндэ республикын пре[...]карно, вице-президент Х[...] незидэ айлшалжа байһан [...]лин, министрнүүд болон [...]ческа корпусой гэшүүд [...] Парламентын түрүүлэгш[...] премьер-министр Састро[...]гэгшэд сесси дээрэ үгэ [...]дэнэр Индонезиин түйлаһ[...]танууд тухай, тэрээнэй [...]ческа хүгжэлтын зам дээр[...]гонууд тухай хэлээ.

Мүнөөдэр «Мердека» [...] дотор тусхай ёһолол боло[...] дээрэ президент Сукарно [...]

Удаань зэбсэгтэ хүсэн[...] ба ажалшадай жагсаал [...] байна.

Советскэ делегаци[...] конференци үнгэ[...]

ЛОНДОН, августын 16. [...] **тусхай корр.).** Суэцкэ ка[...] асуудалаар лондонско [...]циин түрүүшын заседани[...]дэр болоһоной һүүлээр со[...]легаци пресс-конференци [...] Пресс-конференци дээрэ [...] Ильичев английска бол[...] оронуудай корреспондент[...] седаниин хүдэлмэри тух[...]сээд, тэдэнэй асуудалнуу[...] саһан байна.

Суэцкэ каналаар су[...] ябалгые һайжару[...] хэмжээ ябуул[...]

КАИР, августын 16. (ТА[...] агентствын дамжуулһанай [...] Суэцкэ каналай захиргаа[...]ленини заседани худалда[...]най министрын түрүүлэ[...] Исмаильда боложо, Суэ[...]лаар суднаар ябалгые һай[...] хэмжээнүүд тухай асууда[...] хэлсэгдээ.

Суэцкэ каналай урданай [...] суднаар ябалгын эрхэ бай[...] жаруулха талаар мүртэй [...]го һүүлэй жэлнүүдэй тур[...] гаагүй байба. Яахадаа ти[...]дэ, компаниин концесси[...] 12 жэл болоод дүүрэжэ, [...]петскэ правительствода үг[...]һан байгаа.

Каналаар ябалгые һай[...] хэмжээнүүд тухай асууд[...]жэлжэ үзэхын тулада Су[...]лай захиргаанай правлен[...]тор Махмуд Юнес түрүү[...]мисси байгуулха гэһэн [...]ри заседани дээрэ абта[...] ябалгын саг үргэлжэ олош[...]һан туладань канал дээрэ [...]дэхэ хэмжээ-ябуулгануу[...]граммые зохёохо гэжэ [...] даалгагдаба.

Ливанай арад Еги[...] һаналаа нэгэд[...]

БЕЙРУТ, августын 16 [...] Үсэгэлдэр Берудэй райо[...]гэндэ 7 мянган хүнэй хаб[...] митинг болобо. Тэндэ үг[...] египедскэ арадтай һанал[...]жэ байһанаа мэдүүлээд, [...] оронуудтахи гадаадын [...] компанинуудые национал[...]дэ оруулхые эриһэн байна. [...] хабаадагшад Египедэй [...] гүйсэд дэмжэжэ байһан[...] хэйлһэн резолюци батала[...]

Демократида ха[...] Боннско правител[...] ябуулга

БЕРЛИН, августын 16. [...] Аденауэрэй правительств[...]тэй зохилдуулан Германи[...]нистическэ партиие хори[...] шиидхэбэриие федераль[...]туционно сүүд августын [...] гэжэ «Нейес дейчланд» [...]шэнэ.

Эб найрамдалай, демок[...] ороноо нэгэдүүлгын аша[...]хы хүн зоной үргэн ехэ [...] эмхидхэжэ, КПГ-е хорихо[...] болиюулха хэрэгтэй гэжэ [...]дэглэнэ.

Мүнөө үедэ бонниско [...]ство Германиин комму[...] партида ба ниитын хэдэ [...] организацинуудта эсэргү[...]һан полицейскэ хэмжээн[...]лэдхэжэ байна.

Редактор Д. Л. ЛОБ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и перевод[...] культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00813. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак № 4[...]